

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.

Megjelen a lap legalább egy íven július hó 1-től kezdve minden hó 1-én, 10-én és 20-án. — Előfizetési ár postáni szétküldéssel és helyben házhoz hordva egész évre 5 frt., félévre 3 frt. — Minden egész éves előfizető a laptulajdonos kölcson könyvtárát az eddig fentálló feltételek mellett fél áron használhatja. — Nyílt tér egy Petit sorért 10 kr. — Hirdetések négy hasábos Petit sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr. és minden további beiktatásért 5 kr. s bélyegdíjért 30 kr. fizetendő. — A beiktatási díj s a lap kezelését illető minden tárgy a kiadó hivatalhoz Nagy-Kanizsára; a lap szellemi tartalmát illető közlemények pedig, ugy minden levelek bérmentve a szerkesztőséghez küldendők Kaposvárra.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

„ZALA-SOMOGYI KÖZLÖNY“

ismeretterjesztő lapra.

Már fél éve leend, hogy a „Zala-Somogyi Közlöny“ megszületett, még bölcsőjében van ugyan, de megtanult már érthetően szólni, és a t. közönség szives volt meghallgatni azon bár gyenge, de határozott hangot, mely e lapnak a közvélemény által eddig is buzditólag méltányolt helyes irányára mutat.

Az ifju „Zala-Somogyi Közlöny“ nem könyörög az életért, de követeli azt, — hogy szerénytelenek ne legyünk, ha nem egyéb, csak azon legfontosabb okból is, mert — **magyarnak született.**

A dajkák, kik közvetlenül ápolák, a jóakarát és szorgalom egész készségével iparkodtak azon, hogy e zsenge lap ne a hiu báb s divatszertü — így változható, de a jó izlés és tartósság ruháját viselje magán. Annak köre- és hivatásánál fogva e szerint rajta voltak —

hogy az igazat, a szép-, jó- és nemest, s a társadalomban az ily szent törekvések áldott sikerét komoly, majd derült, de mindig méltóságos arczezal mutassa a közönség elé;

hogy általa a polgári egyenjogok, a személyes állás különbsége és a vallásfelekezettek iránti türelem — a keresztyéni elismerés és a felebaráti szeretet az elid érzelmeiben, — mindnyájunk érdekei pedig a közös hazaszeretet **szentségében** egyesüljenek;

hogy ébresszessék a közszellem. Különösen — mire e lap hivatva van — hogy e két — szellemi és anyagi erőben termékeny megyében, Somogy- és Zalában, az ipar, kereskedelem, művészet, tudomány és egyéb közismeretek terén, közvetlen gyűjtsessék egybe a szunnyadó erő, emellessék a nyilvánosság, közügyek és általános haladás iránti érdekeltség; hogy házi körünkben is műveltsessék, terjesztsessék búbjájjal hangzó keleti nyelvünk, nemzetiségünk; hogy minden szépre, jóra hajthatatlanul szilárd és **egy** legyen bennünk a sokra képes megszentelt erő és akarat, s ekképen vidékünk mindenben elöl lehessen azon nemes versenyen, valamivel a haza érdekeinek csak szolgálni lehet.

A tárczát iparkodni fogunk jó tollakból folyt költemények-, elbeszélés-, utazások s egyéb műbecsessel bíró dolgozatokkal érdekessé tenni, hogy lapunk hölgyeink előtt se váljon unalmassá; — s e téren is ismert erők igérték szives részvét- és támogatásukat.

Midön ezután is ez leend lapunk iránya, célja és törekvése; s midön reméljük, hogy ez iránybani működésünknek mindig szabadabb és tágasb tere nyílik: hazafiui bizodalommal kérjük fel a t. közönséget, legkülönösebben Somogy és Zala nemeskeblü fiait és leányait, lapunk iránti pártolásra, részvétre.

Megjelenik a „Zala-Somogyi Közlöny“ ismeretterjesztő lap, mint eddig, minden hónap 1., 10.- és 20-dik napján, s hogy hónaponként többszöri megjelenése lehetséges legyen, a t. közönség pártfogásától feltételeztetik.

TÁRCZA

Uti rajzok.

Bécsből Linzig.

Az élvezetek tömkelegéből szerintem csupán kettő van, melyek a fogékony emberi lélekben tiszta, minden salaktól ment, s mindig édes emléket hagynak vissza, s ezek: — az utazás és a zene.

Amily szenvedélyvel esüngtem egész életemben a zenén; — ép oly forró vágyam volt már gyermekségemtől fogva az utazás. — Idegen földet, idegen népei s még idegenebb szokásaival látni, — s végre megláthatni Páriszt, ez ujkori Babylont, képzelmem fényes délibabját, — megláthatni a ködburkolta, s embermilióktól nyüzsgő Londont, az egész világ e központi börczójét, — megláthatni a sik tengert, melynek nagyszerűsége előtt meghunyászkodik a büszke emberi ész, s zúgó viharától megdöbben a legvadabb lélek... megláthatni az ép oly

merész, mint ügyesen épített colossalis, világmúkiállítási palotát, — mahmud teherettséggel nyelvén magába a földgömb emberiparának remekeit, s a legkülönösebb éghajlatok csudás terményeit — a világ ez óriás tükrét.

Bécsből a nyugoti, vagy Elisabeth, csak néhány év óta vált vasútja — mely mind csin, mind kényelmek tekintetében Európában az első — mindenütt kisebb nagyobb éréssel a festői szépségű Dunayölgyön nyúlik. Itt még az Alpesek a Salzburg, Tírol, és schweiziakhoz aránylag csak halmoknak mondhatók inkább, mint hegyeknek. Először is megragadja az utas figyelmét Hütteldorf gyönyörű völgyben fekvő s a vagyonosabb bécsiektől birt számos nyári kéjlakkal körülövedezett városka. Nagyszerű sörháza, — melyből a bécsiek évenként 50—70 ezer akót fogyasztanak — igen jeles süre, s sziklapinczéiről nevezetes. Következik Enns — az osztrák birodalom egyik legrégebbi városa — közelében fekszik Dürren-
 * * *

itt tartotta VI-dik Leopold herceg ellenét, — orosz lány szívű Richardot — 1192—1193-ban, az angol királyt 15 havig fogva, s az érte fizetett váltságdíjon lett Enns városa megerősítve.

Említést érdemel még Szent-Flórián és zárdájával, melynek könyvtára jeles, s különösen éremgyűjteménye a bécsivel versenyez. — Továbbá Ebelsberg a Traun folyam völgyében, az 1809. május 3-diki, Hiller, osztrák, s Massena francia tábornokok közti véres csatáról, melyben a francziák, mint az osztrákok tetemes veszteséget szenvedtek, körülbelül mindegyik fél hat ezret. **NÉMETH KÁROLY.**

Hulló csillagok.

I.

— A költő emelkedjék a való felé, de tartsa meg a physikai tökély határait.

— A jósnak megvan a maga szépsége, mely bált okoz a leglátványosabb arcoknak is.

— Egy indiai közmondás azt tartja: olyan

Előfizetési díj:

Jövő január 1-től június végeig, félévre 3 frt. — Január 1-től december végeig egész évre 5 frt.

Az előfizetési pénzeket Wajdits József kiadó tulajdonoshoz bérmentes levelekben, még újév előtt ideje korán Nagy-Kanizsára küldeni kérjük.

Kelt Kaposvárott, 1862 december 8-án.

FODOR PÁL,

felelős szerkesztő.

WAJDITS JÓZSEF,

kiadó tulajdonos.

Uj esztendő.

Mulik az idő! — jönnek és mennek a napok egymás után, és eltűnnek hirtelen oda, honnét jöttek, a — semmiségbe.

E semmiséget maga az örök idő tölti be, melynek se hossza se vége, mert a kezdet és vég itt egymásba folyik, s nem mi vagyunk az elmuló percek és évek urai, de az, ki áldással hozza fel reánk a napot.

És még is mily fontos az emberre nézve sokszor egy óra, egy öröm- vagy bánatos nap! — Egy elmuló év sirba temeti sokszor reményeinket, és az áldás, melyet várunk a jövőben megjelenik ijesztő képében a komoly valóságnak, minden himzett takarója nélkül a képzeletnek, — s a sohajok, melyek milliók kebléből törnek ilyenkor elő, igazolják, hogy az események maguk, s az időben a gyakorlati élet történésségei oly kicsinyek, vagy oly gyarlók legalább mint mi magunk vagyunk.

Igaz tehát hogy a Gondviselés időben működő — egyéniségünkre határozott befolyással lévő erejétől s mint mondani szokták a sors esélyeitől kellvén feltételezni azon változandóságokat, melyek reánk az időben váraognak: nagyon természetes és nem is lehet másképp, mint hogy az idő bizonyos részeinek fogalmát adtunk valamint hogy minden időben ennek külön-külön fogalmát adtak is az emberek. Számítjuk egymás után a mult napokat és éveket s a csupa képzelet ezeknek oly valóságos értelmet adott hogy midőn egyik évet elválasztja a másiktól a perc, s minő akkor egyiknek, vagy másiknak a sors befolyása alatt álló kedélyhangulata, akkép örvendetes vagy bánatos merengő lelke előtt az új év köszöntő reggele.

Pedig az idő örök, mint maga a végetlen hatalom, mely vele azonos, azért sem részei nincsenek, sem el nem mulik, sem változás alá nem esik soha. — A természeti dolgok, melyek térben és időben vagynak, kétségtelenül határozott változás alá esvén, majd ha bekövetkezik az elemek gigási harcza; ha a magas sziklák kövei

zörögve szét hullanak; ha a világtestek tengelyei letörnek s egymás utján bolyong keresztül ozéltévesztve a nap és föld, és a mindenség emésztő várából kitör a szürke füst, mely elnyeli a nappal világosságát s nem lesz megkülönböztethető az éjszaka: akkor — akkor is folyik az változhatlanul, örökkésen!

Tulajdonképen nem 24 óra hát, mely meghozza a test és lélek pihenésének szükségét, nem 60—70 év, mely megőszíti a hajakat, barázdát szánt az arcokon s megássa előttünk a sirt, de önnön gyarlóságunk testi gyengeségünk, mely ellen nem vagyunk képesek az időben küzdeni.

Mivel hát a testi életnek korlátai vannak s az valósággal ez élet szerint véget ér: szűkséges a kezdettől a végig — mely fogalmunk szerint maga egy bizonyos határ — az örök és változhatlan időnek részeit számitani azért, hogy cselekedeteinknek az idő mértékei értelmet adjanak, érvényt szerezzenek.

Az esztendő legnevezetesebb része az időnek, már annál fogva is ettől szoktuk számítani. Midőn hát mint a vándor fáradt utunkon egy nyugponthoz, életünk egyik határhalmához az újévhez jutunk, szokás a multba visszapihantani és gondolkozni a jövő felől. A mult egy nyitott könyv, lapjain fel vannak jegyezve a történeteknek minden napja minden órája, olvasunk ki belőle valamit, benn van a gyász és öröm képe egyaránt.

Midőn az ármány és oselszövény lest vetett s letépte érintetlen koszoruját az ártatlanságnak, midőn az önzés rugója által erősebb eltiporta a gyöngét ha utjában állt, midőn a szorgalom s önfeláldozás nem tudta megszerezni a mindennapi kenyeret a gasság biborral szötte be magát, midőn amazt megvetette, ezt megtapsolta a világ: — ez a mult év sötét éjszaka volt.

Midőn a szegény ember igazsága győzelmet aratott, midőn szánó szívvel állt meg a gazdag a koldus előtt, kinyujtva kezeit hogy a nyomoron segíteni kész, midőn az adott szó megtartva lett, a csaló törbe esett és diadalát

ülte a becsület: — ez a mult év ragyogó nap-pala volt.

Midőn egy férfinak, ki az élet minden viharával szembeállni kész — egy erőteljes férfinak szeméből könyeket láttál hullani, — itt már a csapások sulya alatt megtört a kebel, és ez a mult idő legillettebb perce, legkeserűbb órája volt.

Alkony volt, midőn az erejéből kifogyott ősz lefektette a botot mely több évig támasza volt, térdén tartá a könyvet, melyből imádkozott, elmondá áldását és az újévet — nem érte meg.

Hajnál világosította be az angyal arcokat, azon vidor kis gyermekekét, kik csevegve és játszva szereztek meg azon boldogságos örömet, melynek emlékei a szülőknek legkedvesebb.

Az ifjúkor az idő tavasza, rózsákkal szövi be itt a képzelet a világot, mely mindinkább halaványul és hervadásba jő, mignem elkövetkezik az év tele, midőn a valóság csekély mértékén keserű mosolylyal bíráljuk az életet, melyet egy sohajtással örökre itt hagyunk.

Elmaradtak a multban sok örömeink sok reményeink, ki tudná megszámlálni a sirokat, melyek fedik azokat, kiket könyeznünk lehet? — Fárasztó az idő, nemcsak a bú férgé, de az öröm is emésztí az életet, mert ha visszatekintünk a multa, lett légyen bár, kit göröngytelen virányos réteken áldás és szerencse kísért ez újévhez, ha rózsákat szórt is utjába mindenütt a sors keze, de nem volna tán senki ezek közül is ki vissza kíváncznék azon uton, melyet elhagyott.

És a jövő? — gondosan el van takarva szemünk előtt, melyhez legfeljebb és csak jó kívánságokat köthetünk.

Kivánjuk hát, hogy ez újévben minden édes álom boldog valóságára ébredjete, hogy a multból áthozott édes reményeink szálai a jövőben el ne szakadjanak.

Legyen megalázva az ostoba gög, kitépve

légy, mint a sardálya, mely balzsammal vonja be a fejszét, mely őt ketté vágja.

— A tudatlanságnak három neme van: mit se tudni; azt, mit tudunk — rosszul; vagy mást tudni, mint amit tudunk kellene.

— Mi sincs hátrányosb a lélek tisztaságára, mint a physikai tisztatlanság.

— Az ember tökéletlen valami, ki magánál jobbra és nagyobbra tör.

— A szerencse egy pohár, melyet csak lassan kell üríteni, nehogy fenekén az üledéket felzavarjuk.

— Ki másoknak nem akar több szolgálót tenni azon okból, mert már sok hálátlan emberre talált, — hasonló lesz ez utóbbiakhoz; mihelyt mások segélyére szorul.

II.

— A fősvénység nemtelen rozsdá, mely a legnemesb érozet is elhomályosítja, és végre ismerhetlenné teszi.

— Ki e földöntökélyes boldogságot ke-

res: nem olyan-e, mint az ember, ki midőn az obeliszk ajtaját keresé, azt megkerülte.

— Becsület és aljasság egymással meg nem férnek.

— Ha vétkezünk kell, valamely végletben legyen az, — a szeretet végletében.

— A jogforrás szőlőfűrt, melyet a sajtó alá gyakran visszatesszünk.

— Ki ifjuságát a szenvedélyeknek szentelje; öregségét szentelje a megbánásnak.

— A világegyetem szépségét minden egyes lélekben felismerhetnők, ha redőit kikutatni képesek volnánk.

— Camparilla, a híres bölcsész és arczismerő, midőn tudni akarta, mi történik más valakinek elméjében: annak tartását és arczkifejezését utánozva, figyelmét saját belizgalmaira irányozá.

III.

— A gondviselés vén uzsorás, ki csak gazdagoknak kölcsönöz.

— Holsok az erő és ingerlékenység, ott szenvedélyek állnak elő, melyek nagyobb részt morális rosz indulatok- és cselekvényekhez vezetnek.

— Az erény fölülemeli az emberiséget az állatiasságon; az erény teszi az embert emberré, a hit angyallá.

— Ha az igazság eltűnik, semmi sem képes az ember életének többé éltet adni.

— Az ember valamint csak önmagában találhat valódi, tartós boldogságot, ugy — ha szerencsétlen: — csakis magában lel hatályos és valódi vigaszt.

— Ha az emberi bajokat osztályozni kellene — mondja Togneville — azt ily rendben eszközölném: 1. betegség; 2. halál; 3. kétkedés.

— Van eset, hogy ott, hol a természeti hajlamok jelesek; a szokások megromlottak.

— Női szív hasonló a tenger fenekéhez, melyben gyöngyök és szörnyetgek laknak.

Közli: C. K.

a fondorkodás mérgező fullánkja, hogy a világ elismerő tapsa közt lehessen az igazi érdemeket átnyújtani a koszorút.

Tépjétek le az elbizakodás, káröröm és szükkeblőség koldus ruháit, — ne legyünk alszenteskedő képmutatók, legyen minden embernek igaz istene és hazája, kinek nevét imádságában emlegeti.

Haljon meg a bűn, hogy a bűnös felemelkedve bátor képpel állhasson meg a világ előtt, és soha se lássa szem, hogy a szegény becsületesség a bűnös gazdagság előtt meghajtsa térdeit.

Tartson össze bennünket a szeretet rózsaláncza, melyet soha se birjon se az önzés, se más szenvedély elszakasztani.

Uj esztendő!!...

Kívánom hogy mindnyájunkra boldog legyen.

FODOR PÁL.

Észrevételek a zalai gazdasági egyesület érdekében.

Érzelemegység, összetett vállak, morális és anyagi erőnek közös erélyig való fokozása, mint napi jelszavak, mózesi betűk gyanánt ragyognak a honszeretet oltárán, s fájdalom, sok esetben nem hozzuk meg értök az áldozatot! A múlt november hó 10-én Nagy-Kanizsán tartott gazdasági egyesületi közgyűlésben rossz termet ígért az egyesület jövőjére nézve a részvétlenség fagya. Sajnos, de így van. Zalában, hol a szép, magasztos eszmék lobogója mindenkor a legelső között lengett, közös irány, szent cél nélkül, mostoha körülmények között sem képzelhető az intelligentia, s mégis, egy a hazai gazdaság, s ipar emelkedésére üdvös intézmény iránti hideg közöny miatt halljuk „a sok sürű sohajtást.” — Ennek oka a valódi egyesülés, összetartás hiányában rejlik, melynek érvényre juttatása mindenkor a cél előharcosainak adatik feladatul. Azok nélkül sokszor elbillent már az egyensúly, mert hol hirdető nincs, ott nem válik testté az Isten ígéje, s mert elhamvad a tűz, ha nem élesztik azt. Gazdasági egyesületünk alig néhány megyei család által tartatik fenn, a többi csak hírből, vagy még úgy sem ismeri azt; így történt, hogy az említett legutóbbi közgyűlés is csak hírből érkezett a megye nagy gazdaközönségéhez, miután a szükséges, legalább is községenkénti meghívások helyett, csupán hírlapilag lett közzétéve, — ezen eljárás országos testületeknél célra vezető lehet, de nem nálunk, hol 5—10 helységen végig járva sem talál az ember egyetlen egy hírlapot! Ezt az illetők igen jól tudják, s annál sajnosabb, hogy oly közegre basirozzák az egyesület propagálását, amely itt „terra incognita.”

Erélyesebb fellépés kelleni itt a gazdasági egyesület nemes eszméjének megkedveltetésére, terjesztésére. Nézetünk szerint szükséges lenne:

1-ör Realizálás; — ha t. i. az egyesület alapítókéje haladék nélkül annak megfelelő tulajdoni, vagy haszonbérleti ingatlan birtokba fektetnének, amelynek azután, korszerű kultúra általi becses terményei a tagok által jutányos áron megszerezhető leendő, de más részről, mint mintagazdaság a kezelés iskolája gyanánt állhatván fenn; az egyesület körül nagy és kisebb birtokosok oly mérvbeni koncentrálását idézné elő, hogy minden gazda nélkülözhetlen, mindennapi kenyérnek tartaná annak felvirágzását, gyümölcsözését.

2-ör Verseny, — mely a kiállítások körüli intézkedések által birna horderővel, azok ugyanis, a városok mellőzésével olyan helységeben lennének rendezendők, melyek valamely zalai vidék központjaul szolgálnak, s melyek közelében a tagok nagyobb számmal laknak, ezáltal a kiállítás — ami fődolog — kevesebb költséggel eszközölhetővé, — de ami a versenyre elényt (agie) adna, az a kiállított tárgyak fokozatos díjazása lenne.

3-ör Czélszerű felosztás, s a tagok szünet nélküli foglalkoztatásával párosított minden ároni tevékenység, — s ez igénytelen véleményem szerint elérhető lenne az által, ha a szakosztályi tagok akként változnának, mikép minden rendes együleti tag az egész megyében felváltva és koronként választmányi taggá nevezetnének, azzal járó hivatalos teendőjéti visszalépése, vagy meg nem jelenése esetére pedig — rendkívüli körülmények kivételével — közözlésre fordítandó pénzbírságot fizetne. Ez által, míg egy részről azon sokak által terjesztett vád, hogy kisebb gazdák a közreműködhetőségből kizáratnak — megcáfoltatnék, más részről a tevékenység insinualtatnék.

4-er Gyakori érintkezés, — mely nézetem szerint minden fárában az egyesület lapjából legalább is egy példánynak közös költségen leendő járatásában gyökeredzenék; önkényt értetik, hogy az egyesület hivatalos közlönye csakis azon fővárosi, vagy vidéki népszerű lapok egyik lenne, melynek belmunkatársai oly írókból állanának, kik nagy részben együleti tagok is egyszersmind, s kik ép ezért az ügyet, szívökön hordozván azt „pro domo sua” nem csak kilüldetni, de kivívni is iparkodnának.

5-ör Buzdítás; — korunk még nem érte el azon stádiumot, hogy a haladásra, a magasztosra való fogékonyág minden kiseső után gombaként teremne, s hogy ne lennének szükségesek minden ügy körül az apostolok, — ugyanazért szükségesek látnám, az egyesület kerületekre — vagy ha úgy tetszik — vidékekre leendő azon célbóli felosztását, hogy minden ilyen vidékben egy díjnélküli ügyvezető lenne, — ki azonkívül, hogy a megyei, illetőleg vidékebeli gazdaságokról, földek s produktumok minőségéről, számáról, melyek Zalamegye egyik vagy másik vidékében gazdasági észlelést érdemlőleg különböznek — részletes, — például, havonkinti tudósítást hivatalból adna, egyszersmind vidéke birtokosaival, népével az egyesület mozzanatait közölné, községenként kihirdetné.

6-ör Pontos figyelem a tagok iránt, mely kivált közgyűlések előtt akként érvényesíttetnének, hogy a gyűlés határnapja ne csupán hírlapok hirdetéseiből, hanem magán vagy községenkénti meghívások útján is szegénynek boldognak tudtul adassék.

Igy lehetne véleményem szerint a zalamegyei gazdasági egyesületet népszerűsíteni. Csakis erre, s korántsem alapszabályi reformokra céloznak e sorok. Én gazdasági egyesületünk jelenlegi „statusquo” állapotjából, nemes céljánál s önálló hivatásánál fogva kiérdemelt, határozott, biztos és naponkint emelkedő, gyarapodó állásba juttatni ohajtanám.

Egyébiránt ezen szerény reflexiók ha nem használnak, nem ártanak. TUBOLY VICTOR.

Robonyi Géjának

„A kereskedelemről” írt, dicséretet nyert s arany-sarkantyúval jutalmazott pályaművéből.

IV.

Mily képzettségűnek kell lennie a mai kereskedőnek?

E kérdést nem egyszer hallottam oda haza így megfejteni „tudnia kell olvasni, írni és számolni és ha többet tud: az csak kárára van;

mert akkor olyanokon törí a fejét, miből haszna nincs.”

Vagy 300 évvel ezelőtt talán e csekély tudással valahogyan boldogulhatott a kereskedő, de már a mai korban még a legutósó kalmártól is többet követel a világ.

Honunkban nem egyszer kaptam falun tartózkodó földes uraktól e kérdésre: „hol van fia kedves bátyám?” azt a lakonikus feleletet:

— Tudja a menykő, valahol kün a tanyán!

— Hát gazdasággal foglalkozik?

— Nem biz ő, hanem tudja öcsém, minek iskoláztassam, a fiunak sem esze, sem kedve a tanulásához, csak boltos lesz belőle; ahhoz pedig elég hamis a ficzkó.

Egy ízben különös kíváncsisággal ohajték aféle hamis ficzkót látni; míg végre estve felé csakugyan eléállott a reményteljes kereskedő, rendetlen ruházatban, fénytelen csizmában, olyakat füstölgetve makrapipájából az ott levő hölgyek orra alá; mint a kémény; — mely neveltelenségeért az anyja által megpirongatva, azzal mentegődött, „hogy biz a sebj! mert amit ő szí, az a legfinomabb magyar-dohány. A fiatal ember már 15 éves volt, a rossz nevelés csirait késő volt belőle kiirtani, új pályáján igen boldogtalannak érezte magát és három évi önkínzás után színésznek csapott föl. Mily színész vált belőle: azt nem tudom: valami művész bizonyára nem, különben figyelmemet ne ve ki nem kerülte volna, ki legnagyobb pontossággal, még a külföldön is olvasom lapjainkat és imádója vagyok a nemzeti színészeknek.

Ily szerencsétlen kereskedősegekből lett színészeket, katonákat, irnokokat, falusi kántorokat stb. számtalant ismerek. Van azonban szerencsém ismerni oly princípális urakat is, kik sokkal okosabban teendették, ha oly közönséges színészeknek, katonáknak, kántoroknak csaptak volna föl, mint oly pályán maradni, melyre sem képzettségük, sem hivatásuk, sem nevelésük nincsen. Bizonyos angol nagykereskedő egy francia kereskedő azon kérdésére:

— Uram! hol van fia? azt válaszolá:

— Az egyetemre kiküldtem Berlinbe.

— Hát nem kereskedő?

— Nem uram!

— Az istenért mért?

— Mert úgy találtam, hogy nem eléggé ügyes, pontos és eszes e pályára.

— De mit fog ön tenni, ha megvéntül és kire hagyja tüzletét, ha meghal?

— Üzletvivőmre.

— És biztos benne, hogy az fiát nem fogja megcsalni?

— Uram! én neveltem föl kereskedőnek, — ő angol nem francia.

Azzal hátatfordított az idegennek és azóta egy penny-t érő árucikket sem kapott tőle. Angliában a kereskedőtől legtöbbet, nálunk legkevesebbet kívánnak.

Az angol családi élet szent. Ott rendkívüliségek közé tartoznak a házassági szakadások, elválások. Az angol a legfigyelmesebb, leggyöngédebb; az angolnő a leghivebb, legszenvedőbb. Ha gyermekök nincs, egymás boldogításának élnek és ha gyermekök van, minden gondjokat azoknak nevelésére fordítják.

Az idegen bámulja azt a pedanteriát, mely már oly kis angol gyermekeknél találatik. Ha például a jobb házból való angolgyermek bepiszkolja vagy eltépi ruháját, ha még nagyon kicsiny: rögtön szalad anyjához, hogy adjon neki tiszta ruhát, vagy vegye ki a foltot, vagy varrja be a lyukat; ha nagyobb: akkor már maga tudja megtenni és nem azért teszi, mintha

félne, hogy szülei ellenkező esetben megvernék őt, (oly bánásmód ott nincs szokásban, ott a gyermekek szeretik szüleit és nem félnek tőlük) hanem leginkább azért, mert látja, hogy szülei is, ha ilyesmi történik velük, rögtön maguk tisztítják ki, varrják be öltönyeiket. Az angol mindent mintegy ösztönből tesz, már gyermekkorától fogva megbarátkozik azon eszmével, hogy a kabát nem kabát többé, ha egy foltocka van rajta és a mellény nem mellény ha egy gomb hiányzik is róla; hanem rongy és rongyokban csak a koldusok járnak.

Hogy mily gondot fordít az angol minden legkisebb apróságra, az csudálatra méltó. Jó lehet még sok párisi lion is nevetni fog, ha például meglát egy angol mosdóasztalt; mert azon mindenféle furcsaság találtatik: 4—5 féle szappan, ugyanannyiféle kenőcs, fogpor, különféle késecskék, kefék és különböző nagyságu 3—4 törülköző; mindez a legnagyobb részben az asztalon áll, egy nap úgy mint a másikon, sok éven át, minden a kijelölt helyen. — Innen ered, hogy az ember sehol sem lát oly kevés arszlánt és oly sok rendes tiszta embert, mint Angliában.

Az angol nem hiu, hanem tiszta, rendes, nem csinál magából divat kedvéért karrikatúrát, nem vágyik tetszeni, mint a francia: de meg nem engedhető bűnnek tartja, ha egy mivelt ember arozán vagy ruháin piszkot, szennyet talál.

Nem eredetiség után való vágyból pontos, mint a német, hanem szokásból, mert gyermekora óta arra taníttatott.

Tisztaság, rend, pontosság a legszükségesebb, leglényegesebb nevelési pontok minden pályánál és különösen a gyermeküket a kereskedői pályára nevelő szülőknek kimondhatatlanul ajánlandó. Nem undorító a vevőre, ha valami szennyes, olajos kézzel nyujtatik át neki különösen az enivaló árucikk? és nem visszataszító benyomást gyakorol rá az oly üzlet, melyben minden rendetlenül összevissza van hányva és hol várakoznia kell sok ideig, míg azt megtalálják, amit kíván? Minálunk különösen az izraelita-kereskedőknek tisztábbaknak és rendesebbeknek kellene lenniük. — Széchenyi egy társaságban az angolok szorgalmáról beszélt; elmondá, mint dolgoznak, mint fáradnak ott szünet nélkül az emberek; mintegy kórusban az egész társaság sajnálkozásban tört ki: „Szegény, szegény angolok, hogy ők mindig dolgoznak!” Nem szegények ők, nem is sajnálандók hanem inkább irigyelendők. Nem azért dolgoznak, hogy magukat kinnözzák, hanem mulatságból, a dolgot játéknak nézik és miennél több dolga van ott a kereskedőnek, annál nagyobb örömmel, kedvvel üzi és végzi foglalkozásait.

Most, midőn még egy francia császár is vadászati kirándulást tesz Ferrieresbe, Rothschildhoz, — nem lesz érdektelen t. olvasóközönségünk előtt e Croesus család eredetéről, s a befolyásos állásról — melyet elfoglal — következőket közölünk:

Rothschild-család.

Izrael nemzetének egyik legkitünőbb családja jelenleg Rothschild-család, mely üzletképesége, becsületessége és pontossága által roppant vagyonra s ez által nagy befolyásra és bárói rangra tett szert. A család hírének alapítója Rothschild Meyer Anselm, szül. Frankfurtban (maini) 1743-ban egy közönséges izraelita kereskedőnek fia. Mint 11 éves árva Fürtbe küldetett iskolába, hogy rabbinusságra készülhessen. Pár év múlva azonban visszatért Frankfurtba és kereskedő lett. Egyebek mellett kedves foglalkozása volt a régi pénzek tanulmányozása. Idővel egy hannoterai váltóháznak vezetőjévé hivatott meg, honnét aztán megházasodott s azon kis tökével, mely takari-

tott, saját kezére nyitott üzletet Frankfurtban. Ügyesség által mindenünnen számos bizományt és hitelt szerzett magának. I. Vilmos, hessen-kasseli választófejedelmet részint régi pénzgyűjtései, részint más szolgálatok által lekötözteté magának, úgy hogy udvari ügynökévé nevezte ki. A francia háboruban, míg Rothschild maga vagyonát majdnem egészen elveszté, a fejedelmét annál nagyobb lelkiismeretességgel kezelte. A mint az izraeliták Frankfurtban polgári jogot nyertek, ő lett a választó collegiumnak elnöke. Meghalt 1812-ben, 10 gyermeket hagyván maga után, melyek közt őt a fiú. Ezek apjuk haláláig árucikkkel kereskedtek s most apjuk üzletét vették át, letelepedvén Frankfurt, London, Páris és Nápolyban. Az üzlet a megalapított elv szerint egyesítve van és kölcsönös gyorsfutárok által szoros közlekedésben áll. Összes birtokuk 400 millióra rug s a mint a nagy adóskönyv mutatja, 1500 millióra vállalkoznak. Rothschild öt fiának nevei, kik közül még négy van életben, következők: Anselm, Salamon, Nathan Meyer, Károly, Jakab. Unokái: Jakab, II. Anselm és Lionel. Salamon nagyobbára Bécsben él. Lionel pedig angol parlamenti tag. — Ezen Rothschildok mint magasállású személyek, s a mint képzelhetni, sokszoros keresztrendekkel fölékesítve. Mint e mellett Mózeses vallásához hiven ragaszkodnak. Valaha Croesus, mai napig Rothschild a gazdag embernek példánya.

Kámory S.

Pesti levelek.

XIV.

(December 21-dikén).

(Jertek Pestre. — Ugy tánczolunk amint húzák. — Így van ez az egész világon. — Farsangi remények s hírek. — Hangversenyek. — Hermann és a törpék, meg a törpék és Hermann. — Zsidóügy. — Az emancipáció. — Trefort, Meisel, Lauka, én. — Egy millió forint! — Az európai egyensúly. — Marad minden a régi. — Melog érzélem. — Boldog ujesztendőt!)

(R. F. I.) A kinék kedve kerekedik tánczolni, siessen Pestre, de előre is nyugodjék meg abban, hogy akként kell tánczolnia, amint majd húzák, azaz tánczoltatják, mert arról, hogy mindenki a maga nótáját húzathassa, szó sincs, miután a rendezők megcsinálják a rendet, t. i. tánczrendet, melytől egy hajszálnyit sem szabad távozni.

No de úgy van ez az egész világon; nem mindig járhatja úgy az ember, amint neki tetszenék, és azért mégis csak élünk!

A farsangot, mint más években, úgy az idén is — természetesen — a nőgyelet nyitandja meg — nőké az első — szokott álarcos báljával, melyről, ha már megtartott, megint azt irandják az újdondászok, hogy álarcosok voltak ugyan, de élez nem, és hogy a terem fuladásig megtelt budás, szürös, kalocsnis és sáros csizmás sat. közönséggel; mert nálunk már ez a divat, úgy, hogy ha az ember a páholyok izletes toltait nem látná, valóban azt hihetné, hogy zsidóváron van, és nem opera-bálban. Hiába! E tekintetben már csak várnunk kell, míg vagy azt hirdeti ki a rendező bizottmány, hogy a téli gúnyát adjuk a ruháiba s ne sajnáljuk érte a két szekszertit, vagy míg magunk jó szántából teszszük ezt, amit valóban meg is tohetnénk, mert hiszen az ember mindig önmagát becsüli meg leginkább, ha tisztességesen öltözik s jelenik meg olyan helyen, ahol ezt a jó izlés és civilizáció folytán joggal is követelhetik tőle.

A nőgyeleti bált követendik a fura báljai, aztán a jogászokat segélyező egylet-tánczvigalma, valamint az orvosoké, technikusoké sat.

Azonban ezen bálók — természetesen — mind háttérbe szorulandnak, ha valóban a hír, mely mindinkább átszivárog Bécsből a magyar fővárosba, hogy t. i. Ő Felsőge a farsang egy részét Mátyás palotájában szándékozik tölteni, melynek fényes termei ez esetben bizonyára megnyilándnak a farsangi zene és táncz számára is.

Míg a farsang beköszönt, a hangversenyek szereznek élvezetet. Ma volt a philharmoniai első concert, amely derék Erkelünk vezetése alatt, mint máskor, úgy ezuttal szintén megfelelt még a legmagasabb igényeknek is; a kamarai hangversenyek sincsenek közönség nélkül, és ezt csaknem csodálni lehet most, midőn az egész város az újteri színházba tódul, ahol Hermann tanár (hogy hol van cathedrája, azt nem mondja a szinlap) bűvészkedik, és a híressé vált „Zehn Mädchen und kein Mann“ című bohózatot inkább mint operettet adják, melyben a három törpe, Kiss Józsi, (egy budakeszi sváb fia)

Jean Petit, és Jean Piccolo viszik a főbb szerepeket. A tanár biz ott semmit se mutat vagy csinál, mit a helybeli közönség Bosco, Philipp, Döbler, sőt ő magától is ne látott volna, ámbár az volt ígérve, hogy csupamerő új darabokkal lép fel, — ami a törpe — productiót illoti, igazán nem foghatom meg, miért tódul a közönség ily nagy mértékben bámulására? Én inkább sajnálattal fordulok el a szerencsétlen lényektől, semhogy nevetni tudnék nekik, mert hisz ők valóssággal a természet nyomorultjai, miután az megtárgadta náluk a test kifejlődését, melyben másokat részesített. No de azt tartja a közmondás: „de gustibus non est disputandum“ a közönség mulatni akar, mulasson hát és tapsolja meg a 30 éves és alig három lábnyi magasságu emberkének rikácsolásait!

A farsangi híreket és minden más eseményt is leszorított legközelebb némileg a térről, Trefort Ágoston akadémiai felolvasása, melyben többi közt azt találta állítani, hogy a magyarországi zsidókban nincs becsületérzés.

Az emancipációt sürgető s olajtó lapok nagy bajnak, talán szerencsétlenségnek is állítják ez esetet, némelyek attól félnek, hogy miatta majd megbuktatják a zsidók a földhitelintézet papirjait, Lauka sorompóba lépett a „Sürgöny“ben Trefort mellett, s azt mondja: hogy a tudomány szabad ítéletet hoznia népek és nemzetek jelleméről, Meisel rabbi engesztelő szellemű beszédet tartott a zsinagógában, míg a kávéházakban s kocsmákban oly nyilatkozatokat hall az ember a zsidóktól, (melyekhez egyébiránt már hozzá szokott, mert mindig ez a végső refugium) hogy ha egy milliójukba kerül is, mégis megmutatandják, mikép Trefort kénytelen lesz Budapestet elhagyni.

Nem hiszem, hogy az érintett akadémiai felolvasás csökkentené a magyar földhitelintézet papirjai értékét, mert ahol haszon, nyereség mutatkozik, onnan a zsidó nem igen szokott elmaradni, hamindjárt sértve érzi is magát, nem szándékozom annak bonczolgtatásába bocsátkozni, igaza van-e Trefortnak vagy nincs? De Lauka állítására azon megjegyzést kell tennem, mikép igaz ugyan, hogy a tudomány szabadon hozhat ítéletet népek és nemzetek jelleméről, de kötelessége egyszerűen azon ítéletet indokokra is alapítani, azaz terjedelmesen s körülmenyesen motiválni, mivel Trefort ez uttal adós maradt; lerovandja-e utólagosan tartozását? azt nem tudni, valamint azt sem, hogy azon urak, kik oly hotykén dobálgatják azt a milliót, kinék tanácsával élnék ez ügyben, és hová akarják fordítani pénzüket, mi uton felhasználni, hogy ezélt éjzenek, azaz Trefortot exiláltassák Pestről. „Vana sine viribus ira“ és azért sokkal helyesebben tettek volna, ha ily ördönlens nyegle fenyegetésekkel felhagynak.

Ezen ügy azonban, ámbár mint mondtam, néhány nap óta csaknem kizárólagosan foglalkoztatá a társas köröket, legkevésbé se fenyeget azzal, hogy az európai egyensúlyt megingassa; úgy hiszem, marad minden a régi ben.

Derekas telünk van, havunk annyi, hogy akár bokáig járhatunk benne, szánkázhatunk is amennyit tetszik; ily kemény időnk már rég nem volt; mindamellét a legmelegebb érzelmekkel kívánok önöknek tisztelt olvasóim:

Boldog ujesztendőt!

Kunszentmiklós, december hó.

Tekintetes szerkesztő ur! Ha méltóztatott volna hallani azon dörgő hangot, melyen én ezt az öregbunda december hót itt a szürke zuzimorában öltözött ő foku fagyos kályha mellett épen a perczen kimondtam, bizony mondom megbámulta volna, s szerkesztő ur az én — gyenge testalkatásom illetőleg, szikár életorganumom daczára — csodás mélységű, még a kétvonalos alhangu C-n is alulkóválygó hangomat. Mert lássa a tek. ur, ha már ilyenféle, naponként hét egész órán át, csupa — ti ti — ta ta — li li — la la, azután meg a mély bum bum, dám dám, zenehangokkal lakmározó egyéniség valamit, valami kemény hangot kiéjt, azt oly rettentő erővel éjt ki, hogy körül minden hanggá változik; innen van azután azon physikai túnemény, mely az én szerény kovártélyomat bájtéljes fagyos sugarakban átlengi, vagy átzeni: azaz, hogy ő kigyelme, már t. i. az én szobám, a szó teljes értelmében mindig „hangos.“ — Most már ebben a hangos szobában tessék sétálgatni, vagy tessék leülni és írni, így, mint például én. Igaz, hogy ezt jobb időben is tehettem volna, hanem bocsásson meg a t. szerkesztő ur nekem igen fontos dolgom volt, melynek háttérbe

szoritását tölem nem függő körülmények miatt nem eszközölhetem; s ugyanennek méltóztatásék tulajdonítani azt a lovagiatlan cselekményt is, mely szerint t. szerkesztő urat Pésten a „Két kecskében“ oly soká várakoztattam; és szellemi utazásunkat a maga rendes ideje s módja szerint nem folytathattam amint illett volna.

Ugy hiszem, nincs fontosabb dolog, mint ha az ember beteg: a betegségből mielőbb felgyógyulni, nekem is ez volt legfontosabb dolgom, mert méltóztatásék elhinni, egyáltalában nem volt kedvem szerinti az a sok istentelen medicinás úveg; no de elég ebből ennyi, különben is mi köze ahhoz a tisztelt nagyjérdemű olvasóközönségnek, hogy a kunszentmiklósi levelező beteg volt, azért nem írt két hónapon át egy levelet sem; hisz ennél nagyobb dolgok is történnek, még sem tudja senki; egyőbiránt:

Most valami nagy dolgokat nem beszélhetek el t. szerkesztő urnak, s ott Nagy-Kanizsán Wajdits József lapkiadó és nyomdatulajdonos ur nyomdájában egész buzgósággal — és dicséretileg legyen mondva — nyomdahibák nélkül működő betűszedő urnaknak, (ugyan kérem alássan urak-e ezek is?)*) nehezen lesz tudósításomban megcsodálni való próbeszorítandójuk, ha csak azon nem iszonykodnak el, hogy a mult hónapban itt nálunk egy kis ártatlan gyermeket egy négy lovas urasági kocsis (mert az urak kocsisai itt nagy urak ám!) agyontipratott; amiért azután ennek az uri kocsisnak, még eddig nem vettük észre, hogy valami büntetése lett volna; bizony megérjük még, hogy az utozán fényes nappal sem lehetünk bártorságban, mert ki tudja, hogy valami részeg d...ó nem szalad-e nekünk négy lova s kocsiájával egyetemben.

Ha már ennyire jutottunk, mondjuk el azt is, hogy Kunszentmiklóson nagy komondor kutya állatokat tartanak némely izrael atyánkfiai, kik néhanéha az emberi állat husát is megköstölják; — no kérem szépen, no méltóztatásék annyira elszörnyűködni, hiszen ez még csak egypárszor történt meg, a legutóbbi nem is volt valami nagy jelentőségű, csak egy cigány karját köstöltta meg egyiknek nagyravágyó komondorja; mondom tehát, hogy ezen köstölés után lett egy nagy seb a karon, a kárt azután le akarták csipni, hiszen mi ez, csak egy cigánykar, mely akár jobb, akár bal nem határoz, mivel sem egyik, sem másik nélkül hegedülni nem lehet, pedig a cigány is csak ám, épen úgy, mint a méltóságos ur, meg a doktor ur, — ezt gondolta a nagyidai nemzetség, és azért a kárt nem engedte tulajdonosától elcsipetni. Ezen kárt azután megvizsgálta t. Lesták Ambrus városi r. orvos ur, — ki a sebészetben kitűnő nevet vívott ki magának, kinek szelid, nyájas, lekötelező bánásmódja már magában fél meggyógyulás a szenvedőnek — és nyíltan kimondotta, hogy itt bár veszélyes a seb, de az elvágásnak nincs helye; persze erre az illetők nagyot bámultak, s azután mondtak valamit, mit itt nem szokás elmondani, és mégis csak le akarták a dolgot rántani. Ekkor az illető rokonság felfegyverző magát, és Stellungba állott, vasvilla, balta, lapát, seprű, fűzőkanál, pemét és egyéb öldöklő gyilkoseszközökkel, és az ellenséget megsturmolta. Most a sebész ur lélekismeretesen dologhoz látott, ha bár csak nyomorult cigánynyal gyúlt is meg a baja; s mi történt? a kar, három hónap elforgása után meggyógyult; — most az illetők egymásra néznek, és úgy tesznek, mint mikor valaki magában azt gondolja: „de bizony másnak is van esze.“

Szinte indignatíóba jövök, ha eszembe jut, hogy a multkor egy táncmester volt itt városunkban, és uram bocsásd meg neki: „magyar keringőt“ tanított. Hát már megint mi ez? nem csak visszacsúszunk a régi korékvágásba, hanem még mélyebbre is süllyedünk; no csak ez kellett még, hogy a magyaroknak keringője legyen! már evelasztin topánja, szűk és bő bugyogója, kekkerje, frakja volt, s midőn ezeket szépen s világ árnyékától elbucszatatta, akkor feltolakoedik egy más impertinens pokoli furia, és „magyar keringő“ név alatt gyönyörű nemzeti táncunk közé szemtelenkedve, azt minden módon bepiszkolni akarja. Le a magyar keringővel, nem pirulunk-e, hogy nemzeti jellegű körtáncunkat és a híres toborzót nem tudjuk, hanem ilyen zágyvalékban kapkodunk?

Most térjünk át a művészetre. Jelenleg városunkban működik Beszédes Sándor fényképész, ki a Beszédes családunk méltó utóda; jeles fényképei által a közelmorós és dicsőretet koszorúját méltán kiér-

demlé, s ez okból nagy pártolásnak örvend városunk művelt közönsége előtt; a felvételek és megrendelések egymást érik, de nem is ok nélkül, mert ugyan csak hű és gyönyörű arcképeket készít. — Valóban a fényképészet szép haladásnak indult s magyar ifjaink o téren is szép nevet s hirt vívtak már ki maguknak.

Sokat késtünk már a „Két kecskében“, de azért míg a kunsági kényelmes fogat a tyúkoskosárral előáll, elmondom a tekintetes urnak, hogy beszélük nálunk, miszerint a régi elkorhadt, s csak nyaktörés veszélye mellett járható dirib darab deszkából készült járdák helyett ujakat készített a városi hatóság; valóban megérdemli a tisztelt hatóság, hogy ez üdvös és czélszerű, égbekiáltó szükségesség iránti intézkedése a nyilvánosság terén megemlítették; mert bizony tessék elhinni, hogy a téli hosszú éjszakákön át, nem ritkán forog az ember élete veszélyben, mikor főleg a szurok setétségű éjféli 12 és 1 óra közöt a kávéházból, a társalgó teremből, úgy ahogy, haza barakcsol, és nagy szerencse, ha haza talál: no de majd másképp lesz ezután, lesz felsőges járda, s oly könnyedén haza fittyenünk, hogy még; s ezt főleg Boros Sándor tanácsnok és belrendőrbiztos urnak köszönhetjük, ki nekünk személyesen megigérte, hogy az egész főútcát pompás egyenes járdákkal elkészítteti, s nem sajnálja minden ékesszólási tehetségét felhasználni arra, hogy habár anyagi áldozattal is a lábák és karok a kifeczemodástól, és az izmos nyakak a kitöréstől megmentessenek. Éljon sokáig! Boros Sándor derék belrendőrbiztos ur, ki a közjólétnek ily tevékeny hasznos gyermeke; és az ifjuság fényes vezéreszillaga!

Most böngészszünk a lapokban; ott látok valami hírlapot, vagy újságot, amint tetszik — a címét nem is nézem, majd ráismerünk beltartalmáról; először is az újdondász tapasztalatait:

Im itt áll, hogy a „Zala-Somogyi Népnaptár“ megjelent, — az újdondász ur magas izlését nem elégitik ki a naptárban közölt versek. No bizony derék, hát talán a legjobbban is nincs alja; van biz abban jó is, rossz is; és azután ha mindon ember, vagy akarom mondani költő jó verset írta, vajjon hogyan s mikép lettek volna némely költők híressé, hogy tüntek volna fel azok, kik feltűntek? kik volnának a nemzet fénylő csillagai! — szükséges, hogy rossz, középazertü is legyen, csak így méltányolhatjuk a jót. No féljen a t. újdondász ur, ezért még nem vesz el a világ, még csak a hajunkszála sem görbül meg.

Kop kop... Szabad! — Tekintetes urak, itt a kocsi, lehet indulni.

No jó, tehát induljunk.

Most pinezér, szobaleány, hauszknokt minden előrohan; — itt van 10 krajczár, neked meg 5 krajczár, miért subikszelad be a sarkantyumot, nem tudad, hogy az nem bőr?

Kérem szépen, a budát jól felöltse, mert esik a hó, k... kemény idő van; — van-e budájok?... Beórnénk mi már Tassal is*) lellem, csak adnák oda.

Kérem szerkesztő ur, méltóztatásék ideülni az asszonyosság mellé, a tyukos kosár eleibe, hajtásák ketten a lovakat, elég, ha idáig az asszonyosság hajtotta; — majd én bebujok a tyukos kosárba, — s eléneklem: „Indul nagy utára az árvadeák.“... Azután hallja-e lellem? — Soroksáron a vendégfogadóba be kell hajtani, — be akarom mutatni itt a t. urnak a soroksári faczipős és kurta bugyogós sógorokat.

BORS KÁROLY.

Kaposvár. decz. utolján.

Amint a Zala-Somogyi Közönségből értesültünk na. Somssich Pál kir. tanácsos ur adakozására szólítja fel Somogy megye közönségét, és az összegyűjtendő pénzek a kaposvári gymnasium emelésére, tehát a nevelés szent ügyének előmozdítására fognak fordítani. Van okunk ezen intézkedésnek kedvező eredményt jósolni, mert a mely vállalatot közbizalom gyámoja, annak biztos a sikere — de czélját illetőleg szabadjon a nagylelkű férfiu figyelmét még egy intézkedésre fordítanom, mely nem kevésbé hasznos, sőt, korunk viszonyait tekintve, a gymnasiumnál még szükségesebb, de mind e mellett megyénkben még eddig képviselve nincsen, örtem a Realiskolát.

Ugyanis tagadhatatlan, hogy anyagi világban élünk, és még a világban nézünk elébe. Ipar és kereskedelem korunk jelszava; e két szó századunk horalok, s angbétüvel iratott; e két szövetség-

ges törekvésünknek irányadója és jövök biztosítója. Illő tehát fontolóra vennünk, hogyan áll kereskedelemünk és mennyire haladtak iparosaink.

A ki a társaság alsóbb rétegeiben buvárkodik, könnyen találja, miként hazánk viszonyainak változása hathatós befolyást gyakorolt csaknem minden egyes polgárra. Adó, pénzihiány a vele járó bizalmatlansággal, drága élelem, aránytalanul fölemelt munkabér, a természetények alacsony ára, mely merő ellentétben áll a készítmények túlzott drágaságával, mindezek hatalmas tényezők, melyek ólomnehézséggel súlyosodnak az ipartűzőre, akadályozván a szabad mozgalmat, és a jóllétet aláásván. Ide járul még az is, hogy kézműveseink szűk ismeretüknél fogva a külföldiekkel meg nem mérközhethvén, amazoktól minden tekintetben túlzárnyaltatnak, ha pedig látunk itt ott a Fortunának néhány kegyenczét boldogabb napokat élni, sokkal tulnyomóbb azoknak száma, kik nyomor- és szükséggel küzdve, szánandó életet tengetnek.

E bajok alapos orvoslását, ha rögtön nem, de jövel, csak a czélszerűen rendezett és jól kezelt reáliskola eszközölheti, képességet adván a sorduló polgárnak arra, hogy az élet minden javaiban egyaránt részt vehessen. Mert kétséget sem szenved, miként a magasabb ipar, mint a tudomány hatalmas haladásának eredménye, csak alapos, sokoldalú, életbevágó tudományos művelődésen alapezik. Szorony nézetem szerint tehát czélirányos és a közkívánalomnak megfelelő volna, ha ily üdvös intézet, mely áldásos működését minden egyes polgárra kivétel nélküli terjeszthetné, minél előbb létesítenék s talán nem csalodom, ha befolyásos férfiakról fölteszem, hogy létesítését, — mely kétség kívül az összes lakosság részéről forró részvéttel és szives pártolással találkozunk — a körülmények s időviszonyokat tekintetbe véve, sokára nem fogják halasztani. F...l.

Mohács. decz. hó utolján.

Ime közelget a nagy karácson, utána az újév, csak még néhány nap, s már 1863-at írunk. Sokat jósoltak a jelen évre, s végre is igen kevés teljesült; legalább részünkre, kik az idő viszonyok alkalmával egy jobb jövőt vártunk, osztályrésztül csak ismét régi jó maradt, a remény.

Ez a hű barát, melyet megvesztegatni nem lehet, minden viszontagságon keresztül kísér bennünket, s a legnyomorúbb állapot az, honnan a remény is távozik.

Sajnos azonban, sőt a legigazabb való, hogy napjainkban sok családapa, nőtlen ifju, hajadon arra óbrednek, hogy még reményük sincs! A nép közt nincs osztály, mely szívrehatóan ne panaszkodnék. Van e oly iparos, földmives, pénztűzős, hivatalnok, ki azt mondhatná: elégedett vagyok? szerintem nincs s a dolgot jól elemezve, nem is lehet.*)

A Dunát tegnap óta jégbid fűdi, a nép már szabadon jár rajta át a Margit szigetbe.

Kíváncsi vagyok, vajjon a halászkok mennyire szabják majd most a hálnak árát? Mert valóban sajátóságos egy eset, hogy itt, hol a Duna a házak alját mossa, nyáron, vagy az évnék minden időszakán át, kivéven a telet, a halászkok roppant mennyiségű halat nyernek — mégis oly drága, hogy majdnem kiálthatlan. Eddig a hálnak fontja 30 kr. volt, böjtben pedig 40—45 kr-ra rug. Marhahusnak fontja 17 kr.; már most szeretném tudni, mért emelik a hal árát oly magasra, holott egy font haláron jóformán 2 font marhahust lehet venni, ez izletesb s táplálóbb is, mint amaz. Jaj de ennél az üzletnél is csak ugy van, hogy sokan akarnak belőle nyereszkegni, nem keresvén azt, hogy méltányos-e a népet annyira zsarolni, vagy nem; mai napság a család is már külön országyu üzletet képez, azt tartják sokan okos embernek, ki e szép mesterségekben meglehetősen ügyességre tett szert. Még van egy bizonyos indulat, mely az emberiséget keményen ostorozza, s ez a — szenvedély. Sok részre oszlik az indulat, többek közt hatalmas tért foglal el a divatkorban.

Ki ebben szenved, az gyógyíthatlan. Sajnos, hogy nem csak egyes helyeken, de az egész világon annyira elharapódzott már, különösen a nők közt, hogy végre nem tudják, mikép öltözködjének. A fejdiz, vagyis a nőkalapok utóbbi időben sok variation mentek keresztül. Az a szegény alföldi „betyár“, cifra szőrü kanász, bizonyos szakállu matröz, csak nem gondolta volna soha, hogy öltözete, kalapja még a bájós arczu hölgyeken is diszelegni fog!

*) Minden este.

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.

Megjelen a lap legalább egy iven július hó 1-től kezdve minden hó 1-én, 10-én és 20-án. — Előfizetési ár postán szétküldéssel és helyben házhoz hordva egész évre 5 frt., félévre 3 frt. — Minden egész éves előfizető a lap tulajdonos kölcsön könyvtárát az eddig fentálló feltételek mellett fél áron használhatja. — Nyílt tér egy Petit sorért 10 kr. — Hirdetések négy hasábos Petit sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr. és minden további beiktatásért 5 kr. s helyegdíjért 30 kr. fizetendő. — A beiktatási díj s a lap kezelését illető minden tárgy a kiadó hivatalhoz Nagy-Kanizsára; a lap szellemi tartalmát illető közlemények pedig, úgy minden levelek bérmentve a szerkesztőséghez küldendők Kaposvárra.

Az ifju óriások.

(Tisztelet a kivételeknek!)

Korunk saját gyermekei közt is számos illetékes vagy illetéktelen — elhatározni nem hozám tartozik — ítészt ismeri; még többet fog azonban ismerni a jövő nemzedékben, melynek fiai a különböző elvekhez képest, melyeket képviselnek, különböző szempontokból fognak ítélni s ha lesznek — mint kétségtelen, — kik elfogulatlan bölcseséggel vizsgálандják, — nem fognak hiányzani olyanok sem, kik azt egyoldalulag istentíteni, vagy ellenkezőleg felette pálcát törni magukat föl jogosítva hiendik. Bármiként ítéljen azonban e napok felett a jövő történetbölcsésze: vannak dolgok, tények és tünemények e korban, melyeket szem elől téveszteni nem lehet, nem szabad.

E tünemények egyike a mai par excellencie művelt világban a sokoldalúság, és mi evvel karöltve jár, — mint beláthatlan pusztasággal a tájékozhatatlanság — a fölületesség.

Nem lehet tagadni, hogy nemesak aránylag, sőt általában, soha sem volt annyi művelt ember, mint van ma. De a kor e műveltsége inkább csak anyagi — materialis —; alaki — formalis — szegénységéről a számtalan elhamarkodott ítélet, félszeg intézkedés, az erkölcsi biztosság-gának gondolat- és életbeni oly kiáltó hiánya; az ephemer eredményekkel is alig kérkedhető kísérletek özöne; mindezeknél inkább pedig az irodalom jelen állása bárkit is meggyőzhetnek.

Az irodalom azon tér, hol az emberi szellem legkézzelfoghatóbban exarálja magát, hogy hasonlattal éljek: az ember szellemi és erkölcsi életének útere. S ha ez áll: úgy e kor bizonyos tekintetben szellemileg beteg.

Vakság volna részéről elvitatni akarni, hogy korunk, valamint egyéb tekintetekben, úgy főkép a tudományosság alapos s nagymértvű előbrevitelében is hervadhatlan babérokat

küzde ki magának. S a mily esztelen, ép oly vakmerő kísérlet volna ignorálni, és ignoráltatni a mély tudományt, a szellemi kincsek dus hatalmazát, melyekben a Muzsák nem kevés avatottjai bővelkednek, s miket ezek örökbecsű műveik által az emberiség közjává tenni sietnek; azonban ez utóbbiak, bármi tekintélyes számmal legyenek, — az üres, tartalmatlan, s a legjobb esetben is csak nagyon szerény érdemű munkák özönéhez képest „apparent rari nantes in gurgite vasto.”

S e gurgis vastus, e valóságos vizözön az, mi irodalmunk nagyobb részét teszi.

Honnan ez?

Felületes sokoldalúság, vagy ha jobban tetszik — sokoldalú fölületesség korunk egyik characteristicója; ez hozta magával a józan, igazságos és szigorú kritika hanyatlását, melyből okvetlenül a kritikátlanságnak kelle magát kinőnie, miből aztán önkényt született a mindenféle éretlen, idétlen, korai, minden előkészületet nélkülöző írói és szerzői viszketeg, mely eddig is hódított s pusztított; s kellő ellenőrzés hiányában még ezután is fog: közműveltségünk nem nagy dicséretére!

Nem szándékom ezuttal az irodalomnak azon koros termékeit általában venni szemügyre melyek a dodonai s delphii mysteriumok felelevenítését látszanak maguknak célul kitűzni; nem szólok azon munkákról, legyenek azok egyes értekezések, avagy önálló terjedelmes művek kötetei, melyeknél szinte megszoktuk már az értékes, a dologhoz tartozó eszméket, a kutatott igazságot a szó szoros értelmében halászni; a — tömérdek mellékes, távolról szedett, oda épen nem, vagy csak igen gyengén vonatkozó eszmék és a divatszertű himes virágos szóozifrák hullámaiból. Illetékes tollak cleget küzdenek a sajtóval ezen visszaélés ellen, mely valamint magukban a kérdéses mun-

kákban tetteleg megtagadja a már Quintilián és Horác által ajánlott szabatoság és érthetőség elvét: úgy a közönségben is nagy mérvben meghamisítja minden józan ítélet alapját.

Elakarok mondani némely dolgokat arról a ballépésről, melyet napjainkban nem egy, különben hivatott tehetség, követ el, s mely az irodalom hanyatlása s elkorosulásának egyik hatalmas erővel bugyogó forrását képezi: s ez a korai irópálya.

Ne vegye tőlem senki rossz néven, hogy ezen, a szólásszabadság elvét annyira imádó napokban, az ifju óriások felőli egyéni véleményem nyilvánosan merem elmondani. Ugynevezett doctrinair nem vagyok, „altum superciliumot” negélyzeni nagyon nevetségesnek tartom, s így az oktatói fennsőbb tekintély követelésének vádját előre is egyszerűen visszautasítom, kijelentvén, hogy pusztán egyéni meggyőződés és jó szándék az, mi e sorok írására ösztönöz.

Körjelenés-e, vagy a túlbő erők természetes túlömlése? nem rajtam áll elhatározni: de elvitázhatlan, hogy ma mindaz, ki valamit tud ellenállhatlan (?) vágytól sarkaltatva, siet azt a világba kiönteni, terjeszteni, s az emberi nemmel megosztani. S hol teheti ezt, ha nem a sajtó útján, mely a gondolatok- s eszméknek az egész világba szétágazó csatornáját képezi? A komoly tanulmányok kezdetleges eredménye számtalanokat bátorít fel kilépniök a küzdőterre hol pedig csak érett ítélet és mély, alapos tudomány arathatnak hervadhatlan babért.

Sokan mondják: mai világban minden korábban érik; a lélek, a kedély, az ész, az ítélet. Meglehet; de ne feledjük: hogy a koraérés nem természetes, s hogy a korán érett gyümölcs kevés zamattal bír, és nem állandó.

Alapjában vizsgálva e tüneményt, úgy találjuk, hogy létoka hiuság s fölütési viszketeg-

TÁRCZA.

Bucsuzáskor.

(Okt. 17. 1850.)

Ha egy csillag sem lesz régen,
Nem ez a nap süt az égen, —
Elfelejtelek...

Ha tavasz s a nyár ölében,
Nem lesz már egy szál virág sem,
Elfelejtelek...

Ha a patak nem fut többé,
A való lesz oszló köddé,
Elfelejtelek...

Ha a vihar nem csatázik,
Es a tenger nem hullámszik,
Elfelejtelek...

Ha már nem emészt gond s a vágy,
A szerelem nyugodni hágy,
Elfelejtelek...

Ha megszűnik a távolság,
Nem hajt zöld levelet az ág,
Elfelejtelek...

Ha majd nem ég a szerelem,
Ez az örök, nagy gyötrellem, —
Elfelejtelek...

Ha életté lesz a halál,
S a világrendszer romban áll, —
Elfelejtelek...

Oh, de mind ez lehetetlen!
Hát ugyan az hogy lehessen,
Hogy én téged
Elfeledjelek?!...

ROBOZ.

Úti rajzok.

Linzről Salzburgig.

(Folytatás.)

Linz felső Austria fővárosa, s jóllehet közel 30 ezer lakost számlál; mégis egyike azon hallgatag, csöndes városoknak, minőket nagy

Németországban legtöbbet találni. Épületei jobbadán ódonszerű, goth stylben készítvék, említést csupán szép tágas, hossz-négyszögű, s a Dunára nyíló piacza érdemel, a Szentháromság nagyszertű, aranyozott képével közepén, VI. Károly császár idejéből, a szerencsésen állott harc, s elemi csapások emlékére, 1723.

Linz fekvése gyönyörű, majdnem mindenfelől az alpepektől — melyek itt még nem érvén el az örök hóvonal magasságot; tetők, s meneteles oldalaik sűrű fenyvesekkel borítvák — körítve, alant pedig szűk, sziklás medrébe szorítva, s roppant kanyarulatokat téve bosszankodó zúgással rohan odább a Duna zavaros vizével. A hegyek erdős lejtőin mosolyogva fehérlenek egyházak, bucsujáró kolostorok, s számos nyári lak. Legszebb s legtágasabb kilátást nyújt a bástyákkal megerősített, s az egész városon uralgó, pöstlingbergi egyház, sudár, magas tornyaival a hullámos hegyvidékre, továbbá freinbergi, 2000 láb magaslaton épült

nél alig egyéb. E gyengeségek, melyek kisebb — nagyobb mértékben mindenkiben föltalálhatók, s gyakran szépre s jóra lelkesítenek; akkor sem menthetők, ha csupán önnön alanyaik rovasára elégtételt ki; valóságos-és alig megbocsájtatható bűnökké válnak azonban; ha a közérdek hátrányát eszközlik.

E hiúság kettős elágazással bír; egyike: a kérdéses egyén részéről öntehetsége s tudományának tulbecsülésében; másika pedig azon hitben, vagy szinte meggyőződésben áll: miszerint létesítendő művei valóban hasznos, lézagpótló s bizonyos szükségnek megfelelő leend. S e hit magában méltánylatot és elismerést érdemel; mert ha van, ki nem e hitben indítja utnak szerelmes szülöttét, hanem pusztán azon éretlen visketegből, hogy nevét egy könyv előlapján nyomtatva lássa: ez megfoghatlan lelki gyöngeségében csak szánalmat gerjeszthet.

A jó szándékot tehát, s az igyekezést: használni, elvitatni nem akarva, Horácus „nonum prematurum”-jára hivatkozom; de hisz ezt kiki ismeri, azok is, kik épen nem követik. Pedig a legelső lyricus e szavai egyenesen nem is fiatal írókhoz, hanem általában mindenkire, ki művével nyilvánosan szándékozik föllépni, intézvék. A következtetést és alkalmazást az illetőkre bízom. A Paraenesis halhatatlan írója egyebek közt ezeket mondja: „az ítélet és izlés nélküli ismeretek hasonlóak a szertelen sürtüvetéshez, mely gazdag növésszalakat hoz magánkül.” Ez annyit tesz, hogy alapos tudományra ohajtván szert tenni: ne tanuljunk össze-vissza mindent; hanem a tárgyakat az ítélet rostáján szűrjük meg, s az izlés finom tapintatával rendezzük, mert csak „ítélet által rendbeszedett s keresztül gondolt ismeret ver mély gyökeret, s őriz meg a felületességtől; izlés pedig adja azon kellő mértékű szint, mely nélkül a tudomány setét és zordon. — — — Ha ezekben áll minden helyes tanulásnak alapfeltétele, sine qua non-ja: mennyivel inkább minden helyes és alapos írásnak? Ha ova kodnunk kell az össze-vissza tanulástól, vajjon nem sokkal éberebb figyelem, sokkal kiképzettebb s szilárdabb ítéletre van e szükségünk munkák szerzésénél, melyek ha egyszer a világba kiküldettek, megszüntek egy éni sajátaink lenni, hanem az emberiség közjavává lőnek? Ezeknek az irógymerekekre alkalmazásában ismét nem akarok senkit megelőzni.

BORZA.

(Vég. köv.)

Néhány szó III. Napoleon császárról.

Hogy Napoleon császár a francia nemzet vagyonságát megfeszített erővel emelni tö-

rekszik, az köztudomású tény; de nem mindenki tudja azt, hogy a császár még ott is, hol a többség a szakértők ítéletében megnyugodni szokott, vállalkozásaiban saját ítéletének önállóságát is kivívni, és azt biztosítani szereti és érti.

Ennek bizonyosságul egy érdekes példa:

Múlt évi január havában Hooibrenk Dániel ur Frankhonba utazott azért, hogy az annyi figyelmet gerjesztett növénykezelési rendszerét, ott is megismertesse. A több különböző helyen tett kísérletek folytán felmutatott eredmény általános bámulatot idézett elő.

Fouald miniszter szeme előtt, az ezen kezelési rendszer által a természetnyire nézve kilátásba helyezett óriás mérvbeni előnyök — eltakarva nem maradhatván, azokra az uralkodó figyelmét felhívta.

Minek következtében Hooibrenk ur Biaritzba hivatván, oda sept. 15-én reggeli 8 órakor megérkezett, s 10 órakor a császár kabinetjébe állott; — egy óra mulván pedig már öt korunk nagy emberével, kinek mívelési rendszerét a legkisebb részletekig előadta, s ki mindent maga följegyzett, és az értelmező rajzokat is saját kezével elkészítette, a császári szőlőkertben látni lehetett, mely a gasconi tenger part sivar homokjában diszló ültetvény, Napoleon Lajos műve.

Mintán a szűret már bevégezve volt, az 1863-ik évre szolgáló szőlőmunkálatokat megkezdeni lehetett: ezek tehát, a szóba levő rendszer szerint, a császár jelenlétében, s gyakran személyes vezénylete alatt, — ki a mindjárt sajátjává tett előszlet alapján, a dolognak gyakorlati oldalát hamar felfogta, — azonnal fogantatba vétettek.

Ez alkalommal az új mívelési rendszer a konyha kertészetnél is, káposztával, répa és egyéb növényekkel — kísérletileg megpróbáltatott, a végből: hogy a régi és új mívelési rendszer közti különbséget, — a néhány nap alatti fejlődés tekintetében — észlelni lehessen.

Ily módon társalgott a császár 12 nap a híros termelővel olykor egy óráig is. A vizsgálatok körül oly tüzetes eljárást követvén: hogy fölfegyverkezve kerítő, és hüvelymérővel a növények terjeszkedését naponta egy vonalig följegyzette azért, hogy azok fejlődése érdemében tett vizsgálatait szabatosan megtudhassa.

Képzeltetni az idegeneknek csodálkozását midőn a politikai gondok tengerében elmerültek vélt császárt a legnagyobb lelki nyugalommal csendes mezei foglalkozásokkal idejét töltetni látták.

Végre Hooibrenk ur azon utasítással bocsátatott el, hogy minden szakát illető tárgyi-

lagos közleményeit egyenest a császárnak küldje meg. (Lásd Frauendorf kerti lap 43. sz.)

Mennyire érdeklő különben is a francia császárt nemzete vagyoni jólétének emelése; ennek tanúságul még e példa: több év előtt, miután értesült volna arról: hogy két magánzó sok tavat kibérelvén, a halaknak azokbani mesterséges tenyésztése által tetemesen megvagyonosodott, — őket maga elé rendelte, s miután kihallgatásuk után, a hal szaporításának mesterséges utoni lehetőségéről, és ezen vállalkozás hasznosságáról meggyőződött volna; nékik az állam vizeit haszonbérbe adta, s így a hal tenyésztési eszme gyakorlati oldalának bebizonyításával jött később létre a strassburgi halakra kereskedés, mely által az tenyésztő képességben a világ minden részeibe szétkúdtetik.

Rigiczai KOVÁCS JÓZSEF.

A váltás a kézműaru üzletben.

I.

Egyik helybeli előkelő nagy kereskedő háza részéről emlékirat küldetett be hozzánk, mely a kézműarüzlet állapotát tárgyalja; hiszünk, hogy ezen irat közlése nem leendő érdektelen olvasóinkra nézve, miután el kell ismernünk, hogy ez a helyzetet találóan s igazságosan jellemzi.

Lényegében következőket foglal magában; „A roszt üzletmenet csupán, nem oka a tömeges bukásnak; mert alaposan fel lehet tenni, hogy nagyobb része a vidéken közel időben letel-pedett kereskedőnek az 1860, és 1861-ik rendkívüli kedvező üzletmenetnél annyit csak birt félre tenni, hogy egy roszt év hiányát pótolhassa. — Az ok inkább azon könnyűségben fekszik, melylyel az üzlet alá truházása egy harmadikra, a fizetést szorgalmazó hitelzők kijátszása, vagy pedig csak egy idiglenes pénzavar olkerülése végett, lehetséges. Ha az adós a roszt következők ellen már biztosítva van, többnyire kísérletbe jő, hogy hitelzőit az egész adósság részletekbeni törlesztés helyett csak 40-50%-től több évi részletekre kínálja meg. A megcsalt hitelzőnek nem marad egyéb hátra, mint hogy a költséges, hosszadalmas s rendszeres eredménytelen bűnvádi kereset helyett ajánlatot elfogadni. Tény, hogy az ideai tömérdek fizetést fölfüggesztéseknél tán nem volt egy eset, hogy a bukott egész adósságának részletekbeni törlesztésével kínálta volna hitelzőit meg.

„A fentebb kifejtett visszaéléssel kezdet fog a gyakorlatba becsuszott azon jogosítványa a hitelzőnek, hogy a hitelző, számlája alapján tekintet nélkül arra, hogy az egyes tételek lejártak-e már vagy nem, minden szolgabírói hivatalnál egy félig-meddig elfogadható veszélyességi bizonyítvány benyújtása mellett, az adósnak biztosításra irányított megzáloglását ki eszközölheti. Emigy a hitelző szeszélyének jogosítványa van adva, mely a hitelre nézve általában kártékony következményekkel bír.

Ha az egyik oldalon az adóssokat halljuk eljárásukat védelmezni, az tűnik ki, hogy csak az önvédelem kényszerűségének engednek, midőn a fentebb jellemzett eljárásuk által előre nem látott biztosítást célzó végrehajtás ellen védelmezik magukat. Ha a hitel-

jesuiták zárda, honnét ők 48-ban a nép dühe elől menekülni kényszerültek, s csak néhány éve, hogy magasabb protectio folytán ismét visszakerültek...

A „Jägermeier“-féle, s a Freinberg legmagasabb pontján épült vendéglő, kitűnő söre, s olcsósága miatt kedvenc kirándulási helye a linzieknek. Gyönyörű, s a fáradságos hegymászást sokszorosan jutalmazó kilátás nyílik ismét délnyugatra, a stajer és salzburgi havasokra, melyek a forró nyári naphevétől — július 26 — szinte fényleni látszanak, komoly egyhangúsággal húzóva beláthatlan messzeségre, Tirol és Schweiz felé mindinkább emelkedő óriás bérceikkel, melyeken öröktől fogva ott csillog a moosoktalan hó; mint becsületes ember arcán a tiszta öntudat. Valóban nagyszerűen meglepő először látni az Apelseket, viruló völgyeikkel alant; míg dermedt, oszupasz ormaik a fölők között tűnnek el!...

Linz középületei közül megtekintésre méltó

a „Landesmuseum“ sokféle becses gyűjteményével, s a kapuczinusok temploma Montecuculi hadvezér — ki a 30 éves harcok, s Németország, Franciaországgal háborujából XIV. Lajos alatt mindenki előtt eléggé ismeretes — szép siremlékével.

Linz-től Salzburgig mindinkább regényesbül a táj, a vasut roppant szirttömegek közt kigyóként kanyarogva csak vontatva halad, egyre küzdve a terrain borzasztó nehézségeivel, de az utas lelke akaratlanul extasisba jön e osuda szép vidék természetes panorámája látásán, s nem veszi észre, hogy 3 óra 35 percz lefolyt, s a gyorsvonat elérte a világ egyik legszebb fekvésű városát — Salzburgot. Linz és Salzburg közt Lambachnál egy vasutág lenyulik Gmundenig, nagyon jól c-elekszik az utas, ha ezen kis kerületet megteszi, Gmunden közelében meglátja a Traun folyam esését, — egy óra távolnyira az 1290 láb magas fekvő gyönyörű, s nagy — három óra hosszú — Traun tavat,

melynek közelében már nem ritkaság a zerge. Innét a szük, de elragadóan szép Traunvölgyön néhány óra alatt az osztrák birodalom leghirnevesebb túrdójába — Ischlebe visz az ut.

(Folyt. köv.)

Marczaliból.

I.

(Diculus orvosról)

Orvos volt a minap, most sirásója Diculus; Mit tesz a sírásó, totte az orvos is azt.

II.

(Korcsmdroszos.)

Folytonosan gyötrő záportól a szűret ázik: Tisztán — mint akarod — nem bírod adni a bort.

III.

(Gallushoz.)

A kérőnek ígérsz mindig, de nem adsz soha, Galle! Galle! ha mindig csalsz, kérlek, ugyan ne ígérj! Ponorí Theureuk József.

BIRKA-ELADÁS.

Eladatik egy zalamegyei jószágon 550 db. különféle nemű és koru finom merino birka, 250 db. leendő februáriusi báránnyal együtt. Bővebb felvilágosítást Nagy-Kanizsán Wajdits József lapkiadó könyvkereskedésében nyerhetni. [47 1-3]

Die Buchhandlung von **JOSEF WAJDITS** in Gross-Kanizsa empfiehlt auf das angelegentlichste allen

Eltern und Jugendfreunden

den zu Wien erscheinenden

KLEINEN ARCHITEKTEN

von

C. TRINKER

nicht zu verwechseln mit Ausgaben des kleinen Baumeisters oder (Modellier-Carton) als das sinnreichste und unterhaltenste

Selbstbeschäftigungsmittel für Jung und Alt.

Das sind: theatralische, netzartige Flachbilder auf feinem Kartenpapier in 6fachem Farbendruck, aus welchen

plastische Bauwerke,

als: Villa's, Schweizerhäuschen, Krippen und ganze Landschaften mit Figuren gemacht werden können, so rein und solid ausgeführt, dass sie, wie keine andere Ausgabe, einen sehr geschmackvollen Zimmerschmuck geben, zu dem staunenswerth billigen Preise von nur 25-50 Kreuzer ö. W. das Stück.

Specielle Auswallisten sind gratis zu haben in obbezeichneter Handlung.

WAJDITS JÓZSEF

Író- és rajzszerkesztésében

Nagy-Kanizsán, egy több mázsára terjedő finom fekete író- és másoló-tintaszállítmány érkezett, mely különösen irodák számára ajánlható.

Középszerű fekete tinta:

1 kis üveg 8 kr., 1 középszerű üveg 12 kr., és 1 nagy üveg 18 kr. o. é.

Valódi külföldi Alizarin-tinta:

1 kis üveg 18 kr., 1 középszerű üveg 30 kr. és 1 nagy üveg 50 kr.

Másoló tinta nagyobb irodák és kereskedések számára:

1 nagy üveg 50 kr., valódi angol 1 frt. 30 kr. o. é.

Valódi carmin-tinta:

1 kis üveg 25 kr., nagyobb 35 k., extra-carmin 60 k., kék v. zöld 40 k.

Bélyegnyomó kék festék kereskedések, gazdasági- vagy községi irodák számára: 1 üveg 50 kr. o. é.

Ugyiszinte kapható a fentnevezett kereskedésben:

„Ügyvédi meghalmazás,”

melyből 100 db. 1 frt.-, 1000 db. pedig 9 forintért bárhová posta útján is szállítatik.

Halál és vész minden férgeknek!

Bizonyos halál. Csalhatatlan irtószer

patkányok, egerek, poloskák és svábbogarak kiirtására,

mely szert alulirt bátorodik a t. cz. közönség figyelmébe ajánlani. Alulirt az általa feltalált irtószerének sikere felül képes, úgy magánosok, mint államhatóságok által kiadott bizonyítványokkal magát igazolni, minélfogva számos megrendeléseket remél.

Ezen szer 10 évig is eláll és mégis sikeresen használható.

Kapható Nagy-Kanizsán egyedül csak **Fesselhofer Józsefnél**. Ára egy bádogszelenczének, mely **Riess Guttman** névpecséttel van ellátva, magyar és német használati utasítással együtt 1 frt 10 kr. o. é.

30 [24-9] **RIESS GUTTMANN**, vegyész és szabadalom-tulajdonos.

AZ ORSZÁG TÜKRE

ezimű budapesti nagy képes közlöny

jövőre is 3-or jelen meg havonként, hozván a jövő évben:

12 nagy műlapjával 252-270 képet.

Műlapjai közül főlemlítjük:

Hunyadi J. a várnai csatában. — **Petőfi halála a segesvári csatán.** — **Bátori Erzsébet utolsó órája.** — **Attila nász-éje.**

Előfizetési ár:

Egész évre 12 ft. — Félévre 6 ft. — Negyedévre 3 ft. — Az ívek: „Sándor-uteza 16-ik szám” néven alatt küldendők.

[46 2-3]

Balázs Sándor, szerkesztő és kiadó.

Megjelent, és Wajdits József könyvkereskedésében Nagy-Kanizsán kapható

Garibaldi emlékiratai,

írta **Dumas Sándor**, fordította **Kassay Adolf**.

12 füzet ára 2 frt. o. é.

HONLEÁNYOK NAPTÁRA 1863.

Diszkiadás aranyos tükörrel. — Ára 1 frt. 10 kr. o. ért.

MIT BESZÉLNEK A VIRÁGOK.

Diszkötés arany préselésre. — Ára 80 kr. o. é.

A táncvigalmakat látogató hölgyek számára ajánljuk, **SÉLYEM LEGYEZŐKET**

csinos választékban és olcsó árért

Lótulajdonosok különös figyelmébe ajánlatik

OTTENREITER LIPÓT

csúsz-ellenes-írja lovak számára, *Linimentum anti-rheumaticum equi*.

Ezen hathatós szer, mely a lovaknál akár frisen támadott, akár idült rokantságánál, vagyis azok lábainak csúszos-rheumaticus gyulladásánál, marjulások, rándulások és bokacsuklásoknál, lapocskák s kereszt bönaságánál, vagy a meghűtés által előidézett bármilyen csúszos foszosság és merevedettség ellen, indaganatnál, idősb elgyongyult, vagy kiesigázott, kimerült és gyenge lovaknál alkalmazandó, és ezen elősorolt bajoknak eddig még hallatlan gyors gyógyulását hozza létre. — Ezen ír nem csak magán-bizonyítványok által, hanem a pesti m. k. állatgyógyintézet által megvizsgáltatott s valóban gyógyorejének tapasztaltatott s hivatalos bizonyítvány által megerősített. — Mintán ezen ír alkalmazásánál gyors és jó hatása mellett, sem a szőr színének változásától vagy annak kihullásától tartani nem kell, és több évig is megtartja gyógyerejét, azért is ezen ír nemcsak Magyarhonban, hanem az austrial birodalmon túl is a legkedvezőbbben fogadtatott és jó hatása miatt elismerésben részesült.

Ezen ír kapható, alulirt ezimem alatt, nevémmel ellátott pecsétnyomóval lepecsételt kökorsókban a használati utasítással együtt. Ára egy kis korsónak 2 frt. 50 kr., nagy 4-frt. 50 kr., 30 kr. az elmálházás minden egyes korsótól. —

Megrendelések csak az ír és elmálházási értéknek posta-díjmentes megküldésével azonnal pontosan teljesítenek. — Kapható és megrendelhető még Peston ugyanazon árért mint nálam t. cz. **Török és Wagner** gyógyszerész, **Kochmeister** és **Thalmayer** gyógyanyagkereskedő uraknál.

A főraktárban **Bécsben**, **Wittmann** és **Freyler** gyógyanyag keresk. uraknál: az ára mint Pesten.

Külföldön **London**, **Páris**, **Berlin**, **Frankfurt a. M.**, **Sz. Pétervár**, **úrich** és **Genfben** az ottani lapok hirdetései szerint.

Következő uraknál, vidéken az ára egy kis korsónak 3 frt. egy nagy 5 frt.

Arad: Schlesinger Vilmos.	Láza: Cusolle J. unokaöccse.	Rzeszow: Schäfer J. és társa.
Baden: Bauer M. gyógyszer.	Zosonca: Búsak A. H.	Sümegh: Thanhofer S.
B. Gyarmat: Sipler testvérek.	Miskolca: Spuller A. J.	Szathmar: Weiss J.
Br. nn: Kubesch A. jun	M.-Schönberg: Gedult Fried.	Szeged: S. h'ésinder H.
Csász: (Koin. megye.): Borray E. gyógyszer.	Marm.-Faiget: Serain F.	Szegszárd: Gutter A.
Debrecen: Rickl A. J.	Nagy-Várad: Kiss Sam.	Sz.-F. h'órvák: Roszberger J.
Élesd: Horváth Fer. gyógyszer.	Nagy-Kikinda: Gartlgruber M.	Szombathely: Kelemen S. A.
Gratz: Fischer A.	Nyiregyháza: Járossy G.	Sopron: Müller P.
Győr: Lehner Fer.	Óravicza: (Bánság): Becker S.	Stoekerau: Dischendorfer J.
Insbbruck: Tsurschenthaler M.	Orahovicza: (Slavonia): Herczog F.	Tata: Hennel C.
Kassa: Novelly Sándor	Oroszáza: Sulyog Ede.	Ungvár: Pollák P.
Klagenfurt: Skola G.	Pancsova: Krausevits G.	Új-Bécs: Wagner Fer.
Kolozsvár: Wolff F. gyógyszer.	Pécs: Haidöck r A. F.	Veszprém: Böttner Ján.
Kronstadt: Jekelics E. gyógy.	Pozsoy: Walko M.	Warasli: Ambrossitz M.
Krems: Seidl M.	Prága: Lönhardt K.	Wels: Wallner és Csischeck.
Langenlois: Mayer Károly	Putnok: Szepessy Gy. gyógyszer.	Werschetz: Guist Mih.
Lemberg: Berliner A. gyógyszer.	Rimaszombath: C. Hamillar	Zala-Egyrség: Handtek Istv.
		Zaam: Schmidt G.

Nagy-Kanizsán egyedül csak **Fesselhofer Józsefnél** a főutczában, a városház-épületében kapható, ahol az ára 3 és 5 frt. o. é.

Kapható nálam azon már híres és ismeretes **Wagner J.** vegyész és gyógyszerész ur által készített öt különféle **barom-, táp- és gyögyporok**, melyek lovak- és szarvasmarhánál, juhok- és baromfiaknál legjobb sikerrel alkalmaztatnak, ezen porok a m. k. állatgyógyintézet által megvizsgáltattak és hitelesen bizonyították, hogy azok a gazdasági czélok elérésésére alkalmasak. Az ára, mint a feltalálónál, egy nagy nyalábé 80 kr., egy kicsinyé 40 kr. o. é., használati utasítással együtt. Megrendelések pontosan teljesítenek.

Ottenreiter Lipót, okleveles állatorvos,

kis-híd-uteza 3. sz. Vadászúrt átellenében és a keroposi uton, öt-pacsirta-uteza 10 sz.

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.

Megjelen a lap legalább egy íven július hó 1-től kezdve minden hó 1-én, 10-én és 20-án. — Előfizetési ár postáni szétküldéssel és helyben házhoz hordva egész évre 5 frt., félévre 3 frt. — Minden egész éves előfizető a lap tulajdonos kölcsön könyvtárát az eddig fentálló feltételek mellett fél áron használhatja. — Nyílt tér egy Petit sorért 10 kr. — Hirdetések négy hasábos Petit sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr. és minden további beiktatásért 5 kr. s bélyegdíjért 30 kr. fizetendő. — A beiktatási díj a lap kezelését illető minden tárgy a kiadó hivatalhoz Nagy-Kanizsára; a lap szellemi tartalmát illető közlemények pedig, úgy minden levelek bérmentve a szerkesztőséghez küldendők Kaposvárra.

Az ifju óriások.

(Tisztelet a kivételeknek!)

(Vége.)

Bármilyen legyen az indok, mely valakit sajtó utján fellépésre ösztönöz, minden munka leglegközelebbi s legfőbb céljaul az oktatást ismeri; történnék ez aztán akár doctrinális, akár gyönyörködtető modorban. S ha az ifju, kinek lelkében a könyvszerzés ösméje hatalmas embryóvá fejlődött, képes e szempontból elfogulatlanul gondolkodni jelen helyzetére, fizikai s szellemi kiskorúságát s szerep felett, melyet leendő lépésével elvállalni szándékozik: vajjon okosan, hűség és öntulbecsülés minden árnyalata nélkül, elhitheti-e magával: hogy iskoláinál alig több tudományával képes és hivatott legyen valakit oktatni a kkor: midőn erre érett, művelt s az alapos készütség érdemeivel dícsokvő elmék is vállalkozni készek, sőt abban tetteleg izzadnak is?

Épen nem akarom állítani, mintha fiatal szerzők egy általában nem állíthatnának elő derék, sőt alapos, és a komoly ítézet igényeit is kielégítő műveket. A tapasztalás ellenkezőt tanít; azonban míg egyrészt öszinte osodálattal emelünk kalapot a lángész rendkívüli szüleményei előtt; másrészt mindenki természetesen fogja találni a feletti megütdésünk, sőt benső sajnálkozásunkat: ha köznapi, bár különben hivatott tehetségekben látunk oly törekvéseket melyek józan mérséklet és helyes irányzás által becses eredményeket gyümölcsözöndettek, míg így ophemer dícsóság és hű föltünés vágya által félrevezethetve legszebb erőiket hasztalan s gyümölostelen munkában forgácsolják el!!

Lélekbuvár nem vagyok, azonban nem csak a priori, hanem a tapasztalás után is állít-

hatni vélem, hogy főképp ifju korunkban nagy hajlammal birunk az egyszer kivált könnyű szerrel aratott babérokoni (?) megnyugvásra; s az ítézet alapossága s szilárd önállósága hijában könnyen engedjük magunkat a nimbus által, melyet némi sikert aratott igyekezetünk néhány gyakran tulságos engedékenységek által veszedelmes méltánylója homlokunk köré font, elvakíttatni, mely állapotból a kiábrándulás nem ritkán enelégedettségünk s nyugodtságunk árán szerezhető meg; hol pedig e kettő hiányzik, ott a lélek elvesztő tevékenységének öltető szellemét, legfőbb rugóit.

Nem ismerem félre azon dícséretes és nemes ösztönt, mely kedvező eredmény birtokában újabb, sikeres s tartalmas munkára lelkesít, de meggyözdődésem, hogy a munka, melyet még pont által befejezettnak vagy megállapítottak sommi tekintetben nem jeletünk; sokkal folytonosb, behatóbb s mindent átkarolóbb, sikeres s eredményeiben becsesebb annál, melyben a teljes befejezés előtt állapodánk meg.

Tisztelt olvasóim, s főképp az érdekeltebbek tán nem értik félre célzataimat, melyek kitűnőleg az önálló munkákra irányozvák. Önálló művek tartalmát nem kísérletezések, nem primitiv tanulmányok: hanem azok befejezése és végleges eredménye képezhetik. Azon munkák is, melyek homlokukon a „tanulmány“ czimét viselik, nem magukat a tanulmányokat, a tulajdonképi tudomány előkészítő, bevezető — széles értelemben iskoláinak is mondható — propyleumait, hanem a resultatumot tartalmazzák, mely ezekből az érett értelem és ítézet lehozása mellett folyt. Ifjukorban pedig ki kereshet egyebet kísérleteknél? ki adhat mást mint tanulmányt? Hírlapok — az encyclopaediai tar-

talommal bírók főképpen, — feladatuk egyik kitűnő részét ismerik; tanuló s készülő elmék iskolául szolgálniok. Ki tehát tanul, az keresse fel az iskolát, mert mindaz, ki még csak a hírlap vagy folyóiratok hasábjain való készületre van utasítva: megtörténhetik, hogy eddigi tanulmányainak kívánt sikerét teszi kockára. S ezt méltán nevezhetjük visszaélésnek: visszaélésnek, mely könnyelmű hűségének az egyéni fáradozás érdemeit s a közműveltség érdekét áldozza föl.

Néptünk egy egészséges közmondása szerint hamar készült munkának sok a lazája; s én legalább is nevetségesnek tartom e lazaságnak a szerző fiatalságávali mentegetését. Ha hiány vagy hiba van a műben; azt az író fiatalsága anyira nem födözi, sőt csak nem is menti, hogy inkább alkalmas vádul emelhető ellene: az emberiség vesztene nem, s pedig csak nyerni fogott volna, ha munkája megírását azon napokra halasztja, melyekben az erő, érettség és — consilium fölmentendették a fiatalsággal mentegetőzéstől.

Még egyet, mit tán legelő kellett volna említenem — hozok fel. Kik az iskolai port még sarukon hordják; vagy csak az alig multban verék le: a forrásokat, melyekből merítettek ismerni nem tudják; még kevesebb képesek azokat a kellő ítézet tapintattal megválasztani s méltányolni. Compilatio vagy kritikátlanság tehát, mit adhatnak. Az első, mint az eszmék többé — kevesebb ügyes férczelménye sem az egyének, sem a közműveltségnek haszna — s dícsőségére nem válik. Kritikátlanság pedig a valódi tudományosság gúnyára szolgál.

Vajjon azon irodalom, mely napjainkban oly, igen divatos, járul-e közműveltségünk fen-

TÁRCZA.

Anyámhoz.

Mért nem jössz el álmaimba hozzám,
Mért nem látogatsz meg engemet?
Olyan sok mondanivalóm volna,
Már oly rég nem beszéltem veled!

Mennyi panaszt s bűt zártam szívembe;
Mennyi néma kín és bánatot?
Mióta a sírba tetted tőged,
Mióta az ég elszóllított!

Hogyha álmodol a sírban rólam,
Nemde úgy látasz, mint vig gyermeket?
Rózsá arczu, mosolygó leánykát,
Nemde úgy álmodol engemet?!

Gyermek voltam, midőn sírba zártak,
S az életet még nem ismerém;
Világ, ember, s az egész természet,
Édesen mosolyga még felém.

Első könyvem koporsódra sirtam;
Te valál az első vesztőség;

Ah, azóta mennyi boldogságot,
Mennyi szép reményt eltemeték?!

Jöjj oh, jöjj hát! hadd panaszoljam el,
Milyen pusztaság lett életem;
S a világ hideg, sértő kezével,
Mennyi sebet ejtett szívemen?

Jöjj oh, jöjj hát! hozz írt e sebekre;
Hozz hitet, reményt, szeretetet.
Jöjj el, jöjj el! végy hű kebeledre,
Hadd pihenjen fáradt gyermeked.

Oh, ringass hű karjaidon ismét!
Dalold el édes bölcső dalom;
Szélid, kedves, szeretett hangodra,
Szűnni fog az égő fájdalom.

Beszélg angyalokról... mennyországról...
Isten jószágáról én nekem.
Mond: hogy mit itt hasztalan kerestem,
Szép egedben azt mind fellelem!...

Jöjj hát! jöjj már! karjaidba vágyom;
Altasd el a fáradt gyermekemet.
Ringass, olyan mély álomba ringass,
Melyből soha fel nem ébredek!!

ATALA.

Uti rajzok.

Salzburg.

(Leírás.)

Salzburg már a rómaiak előtt ismeretes volt Juvoivia név alatt, 1803-ig a fejedelmi hatalmat gyakorló érsek székhelye, míg 1816-ban végkép az osztrák birodalomba kebeleztetett.

A gyönyörű fekvésű várost két részre osztja az Alpeselek közül előrohanó Salzach vize, gyorsan hűmpölyögve a bajor síkságon át, a Duna felé. Jobbról a szép Mönchsberg emelkedik a hajdani ódon szerű érseki palotával, melynek a régiak által annyira kedvelt, titkos építészete, antik termek, különösen az ebédlőben egy 1501-ben készült roppant nagyságu, s mesterséges kályha; alsó része a természet három osztályát különféle kinyomatokban tünteti elő, míg a felsőn sok ájtatos, bibliai események látható, mely közé az illető gőzvezető-művész magát is oda illesztő szörnyűséges nagy lovagesizmákban; úgy tűnik föl közöttük valami fölügyelő polizei, s utitársak által szűt nevetének a művész e furcsa öltözékben. Megtekintésre méltó.

séges épületének emeléséhez csak egy homokszemnyivel is? Nem szabad magammal elhitetni.

Sőt azt hiszem, úgy tekinthető az, mint a kuszó növény, mely indáival öntöhetségségben a hatalmas törzsre kapaszkodik, s végre számtalan kacsával annak életereit emésztí föl.

Vajha a már annyira félrevezetett közönség visszanyerné éppérzékeit. A közönségtől függ az irodalom s az irodalomtól még inkább a közönség; kölcsönös viszonyhatásaikban egymást emelik, építik és nemesítik: de egymást rontják és aljasítják is. Mi mind köztöt igazgatja, mindkettőnek irányt adni hivatva van: az a józan, becsületes, szigorú és igazságos kritika, melynek hanyaglásában rejlik, mint főnnebb is mondatott, azon mindenki által kárhozottat bosszantó tüneménynek oka, mely a silány, éretlen s emészthetetlen elme-termékek — fájdalom! — oly buja fölburjánzásában jelentkeznek. S ki tagadhatja, hogy az irodalom romlásának alapja jórészt az által vettetik meg, hogy már ifjú korunkban megtanuljuk és — szokjuk azt, mit irunk, érett értelemmel s alapos itélettel keresztül nem gondolni?

Befejezésül egy tisztelet és meghallgatást érdemlő jelesünk, Toldy F. szavait ismétlem, melyeket ő — ha jól emlékszem — az 1843 vagy 44iki Athenaeum lapjain mondott el, s melyeket az „irhatnám“ viszketegétől csiklandozott fiatal tehetségek nem megvetendő tanácsul fogadhatnak: „Bár kiki elég erővel bírjon zsen-géjével közönség elébe lépni, míg értelmes és őszinte barátok által arra föl nem bátorítottak. Senki sem bánta meg, hogy nem sietett elő rejtekből, melybe, ha egyszer el van hagyva, visszatérni többé nem lehet de annál többen lettek volna készek utóbb drága áron visszaváltani írői gyermekségek koraszülötteit, s eltörölni oly emlékezeteket, melyekért a férfiak pirulnia kellett.“

Egy szót sem huztam alá e szavakból, nehogy bárkit azok értelmezésében megszorítani látszassam. Ki akar, érteni fog azokból annyit, mennyi elég és mennyi szükséges. BORZA.

Az idő pénz.

Ezen angol földön érett tant a gyakorlati, nevezetesen a kereskedő világ, dogmává emelte. A pénzt ismerjük mind, aki életének 15-dik évét túlhaladta; szükséges tehát még csak az idő mivoltával megismerkednünk, hogy a hasonlítást tökéletesen megértjük.

Az idő nem valami önálló, szilárd lábon

álló dolog; hanem szüntel nélkül forog; az időben nincs múlt, jelen vagy jövő; minden perc a múltnak sirja, és a jövőnek szülője. Az idő tehát eltűnő semmi, de egyszersmind fontos hatalom, és ez irányban tökéletesen hasonlít a pénzhez. Az idő mulik, nem ritkán keserves megbánást és kínzó szemrehányásokat hagyván maga után; a pénz is gyakran fogy, efféle kísértet hátrahagyásával. Aki időbeni bővelkedésből unatkozik, az rendszeren pénzben is bővelkedik; a szegény kéz műves pedig, ki idejét kímélni kénytelen, az bizonyosan pénzben is bővelkedik.

A rómaiak a pénzt a hozzá hasonló körülményhez képest elnevezték pecusnak = ökörből származó „pecuniának;“ mivel a legrégebbi pénzekre ököralak veretett; ugyanez okból az athéniek pénzt „bagoly“nak nevezték, és ebből ered a titkon elrejtett-pénzről szóló közmondás: multa noctuae sub ceramico cubant (sok bagoly tartózkodik a földel alatt). A Peloprués pénz ez okból teknősbékának hivatott innét azon tréfás beszéd: „Virtutem et sapientiam vincunt testudines“ (a teknős béka többet ér az erény és tudománynál). Ennél fogva nem osoda, ha mi is a pénzt azonosnak tartjuk azzal, a mihez hasonlít, t. i. az idővel: és ez azonosság oly nagy, hogy egymással gyakran elcseréljük. Így sokan azt hiszik, hogy az idővel haladnak, pedig csak pénzök szaporodott; mások a kor igényeinek akarván megfelelni a pénz vagy birtokosa kívánalmának felelnek meg; ismét mások azt vélik, hogy az idő magasságán állanak, holott csak pénzes zsákjaikon állanak!... A kalmár áruját 3 havi időre adja, azaz 3 hó után pénzt vár. És nem ritkán sietünk a gazdag komához, tőle holnapig néhány forintnyi hitelt kérvön: a különben igen jártas komanyelv hirtelen elnémul, s mivel jó lélekkel nem mondhatja, „nincs pénzem,“ e körülírással segít magán: szívesen, de most nincs időm, ide amoda kell sietnem sat. — A hetilapok, naplók és egyéb időnként megjelenő lapok, melyeket — az ingyen kapható próbalap kivételével — drága pénzzel kell megfizetnünk, tulajdonképen nem az idő szerint, hanem az előfizetők pénzéhez képest látnak nap világot. Itt csak a Velen-czében a 16. század körül megjelent „Notioie Seritte“t említem, mely nyilvános helyeken csak egy Gazeta *) lefizetése mellett olvastatható.

De politikai értelemben szint ily viszonyban áll az idő a pénzhez; vagy inkább a pénz

*) Így nevezetett akkoriban a váltópénz, mely nevet a hírlapok örökölték. L—y.

valódi légmérője a korszellemnek, mely a népeket áthatja. Ha Európa térképét tekintjük, látni fogjuk, miként azon népek, melyek az időt fölfogták, teljes értékű pénzzel is bírnak. Ide tartozik csaknem az egész művelt nyugot: Angolhon, Franciaország, Sardinia, Holland Belgium, itt a felvilágosodott idő az egész népességet áthatván, lerontotta a közfalat, mely embert embertől elválaszt; de itt nincs is agió hanem a papir hasonló értékű az ércpénzzel, valamint az egyik ember jogaira nézve a másikkal egyenlő. De egészen más viszonytal találkozunk az idő mögött elmaradt keletben; ott értéktelentett „kannokat találunk Törökországban, és értékében az ezüstrubeltől eltérő papir rubelt Oroszthonban; de itt találkozunk is egyszersmind özék és felekezetek korlátaival, melyek a különböző néposztályokat szoroson elválasztják egymástól; a jobbágyokat pedig kétségkívül csak azért kívánják felszabadítani, hogy azon esetben, ha „schakkot,“ kiáltanának a királynak, — a paraszttal elbástyázassák magukat.

De nézzünk mint a páva, saját lábainkra. A mely birodalomban oly tartományok találhatnak mint Csehország, hol a nemzetiség párt-szelleme dühöng; mint Tirol, hol más felekezettűnek letelepednie nem szabad; mint Stiria hol egy régi, elavult pergamen az okból kerestetik elő, hogy a más hiten levőket az apró szőlő és magyar bor árulásától eltilthassák! menjünk még tovább; egy oly országban, hol Deák Ferenczünk — büszkén nevezzük Ferenczünknek — a zsidók jogait módosítani, javítani akarja, hol Trefort, talán mivel a viszonyokkal ismeretlen, egy egész néposztályra mondja ki az anathemat — az ily országban általános és valódi jólétet, a kormányzók minden törekvése mellett, sem várhatunk. A zsidók nem akarják helyzetük javítását; nem kívánnak jogokat — de igazságot követelnek, nem pedig azért mivel Tr. szavai szerint: éles elmével, kitartó tevékenységgel, szép családi étellel, takarékos-sággal stb. efféle erényekkel bírnak, de mivel egyenlő terhek egyenlő jogokat igényelhetnek egyenlőség alatt pedig bizonyosan nem értenek egyenlő adóexecutiót; vagy a holtaknak egyformán történő oltakarítását?!

De az enyelgésből akaratlanul komoly tárgyakra jutottunk; és hasztalanul iparkodnánk előbbi témánkra visszatérni. Reméljük azonban, hogy a fölvilágosodás napja keresztül hatván a ködfátyolon, a jogérzetet föl fogja ébreszteni; reméljük, hogy haragvó testvéreink a

tők továbbá a kínzó s vallató termék, végre a halálra ítélték sötét, mély verme, a szerencsétleneket elevenen dobták ebbe, melynek alján volt a vidéken annyira rettegett „fekete szűz — schwarze Jungfrau;“ egy kés s kaszákból összeállított, fekete, női alakot ábrázoló gép, mely a szegény elítélteket ezer és ezer darabokra vagdalá. — Testis temporum!... et...

A hegy alját hosszú alagut furja át, melynek homlokzatán igen találó a fölirat: „Te saxa loquuntur!“ — Téged — az Istent — hirdetnek a sziklák!

Balról meneteles Capuzinerberg terül, alján a hasonnevű rendbeliek zárdájával, sön pedig a gyönyörű kilátásért mind a helybeliek, mind a számos utazótól igen látogatott kocsimával, honnét leirhatlan szépségű látvány nyílik az inkább angol park, mint természetes tájhoz hasonló Salzach folyam völgyére. Legmegragadóbb idegenekre nézve a nap nyugtakori jelenet, az úgy nevezett „Alpenglühén,“ — alig áldozott le ugyanis a nap, — néhány perc múlva a roppant szirttömegek, melyek a nyugvó nappal szemben vannak, tüzes óriásokká vál-

nak, s szinte égni látszanak, mint az izzó zsarátnok, úgy hogy a szem egy ideig elvakul tőle. Akaratlanul jutottak eszembe Mózes csudás tűz-oszlopai, melyek talán épen ily fajbeliek voltak — midőn izrael népével a sziklás ígért földje körül bolyongott... Régente nagyon sok csuda volt! ma meg nagyon sok a...

A 18 ezer lakóval bíró Salzburg gyakori tűzvésznek levén mártaléka, — csinos s izlésteljes épületekkel bír, nevezetes a Dom — főegyház — ujonkésült remek főstvényei, és sok jeles hamvedréről, — a „Residenzschloss,“ melynek tornyában van alkalmazva a híres harangzene, — a 16-ik század osudatevő orvosának háza, és siremléke, neve: „Paracelsus. Theophrastus Bombastus von Flonenheim,“ hajdan ily mysticus álnevek palástjával szoktak takarozni az orvosok, hihetőleg tudatlanságuk rovására így akartak tekintélyt szerezni... Salzburg híres még nagy zeneköltő fiáról: Mozartról, — ki nem ismeri ennek tavasz kedélyű „Don Jouan“ját? — a város egyik igen szép tere tere e nevet viseli, közepén Mozart ércemléksobrával. Schwanthaler művész kezeitől

készítve. — Érdekes még a főter szökőkútival, melyekből szépen faragott vizilovak — hypopotamus — lövelik orrlukaikon magasra a tiszta forrásvizet. A salzburgi muzeum egy két ó hangszerezen kívül, kevés föltűnő tárgyat tartalmaz. A vegetatio, hogy mennyire vissza marad e hegyes vidéken, azt könnyen megítélheti az olvasó, ha elmondom, hogy mult kora évben itt julius végnapjaiban még igen szép cseresnyét lehetett venni a piacon, s hogy a silány aratás még csak akkor kezdődött.

Salzburgban már magyar öltözetűket szélitiben megbámulták, s megnevezték, mi kissé morosus utitársamat nem kevéső bosszantotta.

Salzburgot, dacára hogy nem produens vidék, a sön, s remek márványán kívül — roppant számú utas látogatja, *) különösen a nyári hónapokban; mégis egyike a legolcsóbb városoknak. Bizony bizony sokan idejöhethnének vendégfogadásaink közül tanulni!... nem is akarom kiírni a tarifát, — majd talán csak az innsbrukit, vagy a hallatlan jutányos münchenit.

(Folyt. köv.)

NÉMETH KÁROLY.

*) Főképp porosz, francia s monoton angol.

* A Jan. hó 10 és 11-én tartott műkedvelői előadásokból 115 ft. 82 kr. o. ó. adott át Dráguss Károly, színigazgató — mint tiszta $\frac{2}{3}$ jövedelmet a kaposvári iskolai pénztárnok kezére.

* Ismét 3 statáriális rabot fogtak; így majd lassan-lassan elfogynek a gonosztevők. Patkónak so hira, so hamva, az újabb falragaszok aligha nem keserű lapdacok számára.

* Jan. hó 20-ára várjuk Egressy Gábort Pestről pár vendégzerepre. Jó lesz idejekorán helyekről gondoskodni, mert alig ha szűk nem lesz a terem. Van-e magyar, ki a hazának ez első színművészt látni no ohajtáná. Hozzon Isten nagy művész!

* Somssich Pál hazatért Pestről.

* Vettük az „Esztergomi ujság“ első számát. Üdvözljük pályatársunkat a tövises téren, melyre lépett. A megyék szellemi és anyagi érdekeit felkarnolni, előtérbe tolni; irtani a gyomot, hol az a társadalom nemes hajtásait elnyomni törekszik; sebeket gyógyítani, melyeket itt közelben mi érzünk, mi tudunk legjobban. Szóval oda hatni: hogy a megyék ép, egészséges, erőteljes tagjai legyenek a nagy testnek — a hazának, — feladata a provinciális lapoknak. S még is hányan el akarnák vitázni szükségöket; pedig mig lesz seb, mely fáj; ut, mit egyengetni; bűn, mit sújtani; orény, mit megtisztelni kell, mig erőre van szükség, a külön véleményeket összeolvasztani, hogy egy ponton találkozzanak a hon dicsőségére, — addig mindig szükség leend a provinciális lapokra, s csak a szellemileg kiskorunk tagadhatják meg tőlük az életet. Ajánljuk a hetenkint egyszer megjelenő lapot — t. olvasóközönségünk figyelmébe.

* Fábrián zenekara felségelésére is akarnak egy táncvizigalmat rendezni Kaposvárott. Tehát vigalmink lennének, ha a kedv és tárcza otthon nem tartóztatják a meghívottakat; mert 1 ft. 50 krt. személyenként, kivált családos embernek, — ki harmad-negyed magával jelenik meg, — nem nagy kedve van kidobni oly vizigalmot, melyben a terem rossz állása miatt, mi nem a derék fogadós hibája, a por játcsza a főszerepet, Tartasuk mértékot mindenben, kivált ily szűk vizigalmban.

* Bár elég jó bor termelt a megyében, sokan még is Baranya-, Zalamegyékbe elindulnak borokat vásárolni, s megtölteni pinceiket a nemes nedvvel. 1863. o tekintetben ritka év, s oda írjuk, hol boldog éveink vannak feljegyezve, már t. i. a bortermést értvo!

* Nagy-Bajomban is készülnek a vizigalomhoz, hol a vidékbeliek mindig kedélyes, vig estvéket szoktak ülni, Vederemo.

* A közeli sorsvezetés egyikében Kaposvárott is nyert 7 tagból álló társaság — 200 forintot; ez is jobb a semminél. Mi szinte fel voltunk szólítva azon sorsjegyek megvásárlására; de magyar író, és nyolni? — gondoltuk magunkban, — előbb találkozik az éjszaki és déli polus!

* Kik e farsangon vizigadni vágyanak, ajánljuk figyelmükbe egyik derék kereskedőnk Löw Mór kereskedését, kinok jó izlése kezeskedik arról, hogy a mit bevásárol, az bizonyosan hölgyeink izlésével is találkozik. Szép vizigalmi kelméit örömmel nézi a szem. De azért takarékoság mindenben és mindenütt! Nem vizigalmi kelmékre nézve bátran ajánlhatjuk Berger A. kereskedését is a t. közönség figyelmébe.

* Egy új évi albumban következő emlékkverset olvastunk * von szerelemestől:

„Szoretlek mint akarki;
Ha nem tetszik vakard ki!“

Üdv neked Olymp tiszta lége, hol ily magas oszmék világot köszöntnek. —

* P. Kovácsiban Jan. hó 2 án este 10 órákor egy pajta kigyuladt, még pedig következőkép történt gyújtás által: valami Gombos Gyuri novü szolgálta egy urasági istállóban lefeküdt a többi cselédekkel. — Ugy 10 óra felé két bival keményen összeverekedett; lámpát kelle gyújtani, s a vívdó barmokat elválasztani. E történet alatt fut be Gombos Gyuri az istállóba. Kérdik pajtásai: hol voltál? a vészott kutya korgetett meg, — mondá: s e pillanatban már lángokban a pár száz lépésre fekvő pajta. A gonosztevő eleinte makacs tagadásban volt, azonban utóbb tördelmesen bevallotta tettét, mire volt ura íránti boszúja vitte. Mint halljuk a bevallás, Haáry M. szolgabíró ép oly oszólyos mint ügyes eljárásának köszönhető. Valóban ritka eset, hogy gyújtás önvallomás útján napfényre jött.

* Egyik t. Bajavidéki ismerősünktől következő gyász sorokat vettük:

Egy Csobországból oda szakadt kertésznek az özvegye, 16 éves rokonát magához fogadta, hogy vagyona halála után neki hagyhassa. Az örökbe fogadott leány egy reggel felkelt, az istállóba ment tehenet fejni; de hogy vissza nem jött s az özvegy valami zuhanásfélét hallott, utána ment, azonban mint az istálójától bonyitotta, két ember által bezáratott, hogy alig maradt ideje segítségért kiáltani — melyre a konyhából az ottan aludni szokott ember kifizván lármát ütött a hajnali miséről hazatérők oda rohantak; a két zsvány észre vette ezt, elszaladt; az egyik a kalapját, a másik a szürét ott felejtvén. Az istállóba azután a két áldozat nyakukra hurkolt kendőikkel, életnélkül találtattak. Az özvegynék vastag kendőjéből nem tudtak hurkot csinálni, az szerencsésen feléledt; de a szegény leánykát az orvosi segély sem tudta megmenteni; a szerencsétlen — éltének hajnalában a gyilkosok áldozatául esett! A mint a szerencsétlenség hírére a nép a borzadás e színhelyen csoportosul — az oda jött szomszédasszony az ott heverő kalapot férje tulajdonának ismerte fel, aki hajdonfővel futkozása közben el is fogatott; s mivel romlott életéről, mint közműves legény, különben is igen rossz hírből állott; ugy a pajtása is egy szinte gonosz életű bajai lakós hamar közre kerülvön; mind a kettőt alig lehetett a fölboszult nép kezei közül ki menteni; most a börtönben várjuk szigorú ítéletüket.

Kaposvári színház.

(r. i.) Jan. hó 4-én adattott a „Szökött katona;“ eredeti népszínmű dalokkal, 3 szakaszban; írta Szzigligeti. Különösen kiemelendőnek véljük Ódry (Gergely) és H. Antonia k. asszonyt; kik ügyes, jó játékos és szívhez szóló dalokkal több ízben tapsra ragadták a közönséget. Jók voltak Drágussné (Camilla), Gerő (Lajos szabó), Kovács (Völgyi tábornok). A Zrínyi kávéházi jelenet nagyon is élénken ment végbe, a mennyiben nem csupán a gyertyatartók tüntek zsebbe, hanem az egyik cimborá akkorákat kapott hátára félálom közben, hogy a puffogást még a karzat is — zokon vette. Különben a játék összevágott; a publicum jól mulatott. A színház tömve.

Jan. 6-án: „Mátyás Diák,“ eredeti népszínmű dalokkal, 3 szakaszban, írta Balogh István. Midőn először adták e darabot, a városban tűz ütött ki, s az előadást abban kellett hagyni; ma meg Gerő (Vlad Marosi) csapott akkora tüzet a színpadon, melyet tótdiakban ritkán láttunk. Nem csak tánczát, mozdulatait, bravózták, tapsolták, hanem azon jeleneteit is, midőn gyerkézett, kacsozott. Igen l de hogyan gyürköz és hogyan kacsozó? a karzat plano tapsain kívül ét- és itvágyot is kapott. Örömmel néztük, midőn határt tartva, egész mérséklettel ontotta a comicum villanyozó cseppjeit, — de volt pár olyan hatást hajhászó jelenete, melyeket ott hagytak helyben, hol maig is szivaroznak, pipáznak — a karzaton. A tetszés zajban méltán osztozott vele Horváth (Kupa Mátyás, czinkotai kántor), ki tulzásiból sokat hagyott örömmünkre ez uttal, s ez órákban megmutatta, hogy a nyakfizamió mozdulatok, a fülét szájhoz húzó mimika, szemöld ranczizálás nélkül is lehet hatni, s pedig mélyebben, biztosabban. Kovácsné (Rebeka), ugy a többi szereplők szinte megfeleltek a várakozásnak.

Jan. 7-én: „A Tücsök,“ falvi előadás 5 felvonásban Sand George beszélő után írta Birchpfeiffer Sarolta, fordította Bulyovszky Lilla. Tartottunk ez estvétől, hogy az egész darab elesik, miután a főszerep, Fanchon H. Antonia k. a. kezében volt; ki egész itléto alatt akkor játszott csak jól, mikor neki tetszett. Annál keblemesebb volt ránk nézve a családás, midőn azt tapasztaltuk, hogy a t. kisasszony ennyi bensőség, tökély és lélekkel még nem játszott körünkben, megmutatta, mikép hivódással bír e pályán, s ha a tanulmányt elébe teszi a feléje ömlő, percznyi léttel bíró bizolgos, tömjénezésnek, ha azokra hallgat, kik a művészet érdekében figyelmesestők bibáira, s benne az akaratosság háttérbe vonul a jó és szépre örö szűtön előtt, — biztosíthatjuk — de csak is így — azon szép jövőről, melyet magának már akkor álmodott, midőn először a deszkaszalakra lépett. Ha bevégező a t. asszony Kaposvárott szereplését, s a társulatát megvált. Bucsuzólú annyit tapsot nyeri: ez egy szereplés, mennyit tán egész itt léto alatt nem; meg jót mélt. Kovács (Barbeaud apó), Marosi (Gy. — — —) (Landry és Didier ikrek), Kovácsné (Adotto) — — —) szinte dicséretet érdemelnek; mert minden színpadon iparkodtak élvezetessé fenni ez estvét, melyet a

közönség sokáig nem fog feledni. — A teremben közép számú közönség.

Jan. 8-án: „Neszei torony.“ Dráma 5 felvonásban, Dunkel Theodor után: Csató Pál. Ma a Dráguss páré volt az érdem; s nem tudjuk, Dráguss (Buridán kapitán) egyöntetli, művésziileg kivitt szép játékát, plasztikáját emeljük-e ki, vagy Drágussné (Burgundi Margit, királyné) felett bámuljunk, ki rövid színpályája alatt olyan haladást tett, hogy valóban szerencsét kívánhatunk jövőjéhez. Midőn a bűnök sulya alatt megtörött hanghordozása, játéka emelő, s a hányszor a kelepezéből szabadulás reménysugára megvillant előtte, — ott ilt lelke a homlokán, a szemekben, s beszélt szebben, bűnbánóbban, mint az ajk. Ha az 5-ik felvonásban, hol a fokozott lelkiébredő legnagyobb szükségö volt, nem bádogad, gyengo organuma miatt, — játékát bevégeztnök mondhatnók. Mert mindig elegantiával öltözödött, s mind ő, mind Dráguss többszörös kihívás, és számtalan tapsban részesült. Horváthot (Morigni cancellár) jobbnak is láttuk már, de ez nem is szerepköre. Kendy (Daulnay Robert) sokat akadozott, sobesen beszélt; sok a tűz, melyet iparkodjék mérsékelni; sokkal jobb volt testvére (Daulnay Sándor) Marosi, kár hogy oly hamar meghalt, tán jobb lett volna szerepet cserélni? G. Ida k. a. csinos és jó apród volt. A többiek is helyökön. A darab nagyon is hosszú; de ily előadás mellett örömmel iltünk fél tizenegy óráig. Szép számú közönség.

(?) Jan. 10-én műkedvelők közromükdésévol jótékony célra adattott „Egy nő kinok elveivel vannak“ — 11-én „Szerlem és örökség“ „Özvegy és proletár“ címü vigjátékok.

Midőn néhány sorban ezen előadásokról megemlékezünk, csupán csak a műkedvelők szerepléseiro szándékozunk kiterjeszkedni, a kritika azon nemének alkalmazásával azonban, melynek már magánál a méltánylatnál is vannak határai.

Az első estvői előadásnál a darab kezdetén mindjárt észrevehető volt a műkedvelők egész személyzetén az illetődöttség, a bátor önbizalom hiánya, mely annál feltünőbb volt, mert már egyszer fellépett műkedvelők ugyanezen tagjai, első fellépésük alkalmával egész szabatosággal viselték magukat. A darab folyamán azonban kisebb nagyobb mértékben e hiány legyözve lévön, a közönség figyelmö az előadás elveivel lekötve lett. Schrödler Matild k. a. (Kételyiné fiatal özvegy) és Zajecz Pál ur (Csermeli Béla) cselekvényén fordulván meg az egész darab története, Rully Lina k. a. (Betti komorna) és Német Ignác ur (Márnay fiatal orvos) tölték be azon mellékfűszerepeket, melyek mulhatlan szükségesek arra, hogy egy jó vigjáték alapvonása világos szinbe kifestessék s az előadás élvezetes legyen. Sch. M. k. a. igen alkalomszerű elegantiával öltözve a kételyekben elfogult nőit hiven adá s szerepében illő hidegségét megtartá azon végpillanatig, midőn ölvégre az élet színpadán minden nőnek meg kell adni magát. — Játéka ellen általában kifogásunk csak az, hogy nagyobb monolgjait az idő rendes mértékei meg nem tartásával nagyon iskolai sícséggel adta elő. Zajecz ur szinte helyesen fogta föl nehéz szerepét. — Mindazon módok alkalmazása, melylyel Kételyinét kiabrándítani iparkodott, erőteljesen voltak visszaadva, s őszinto szerelmét nem tudta megtagadni akkor is, midőn Márnayval a szobaleányokat éltették, mert e hangban is Kételyiné íránti szerelme volt elárulva. Ugy találtuk mindamellött, hogy midőn már az özvegy szeszélyes elveiből kiabrándult, a szerelem vallása és öllekezés következett, ez rövid tartalma, mintogy ellopva volt a közönség szeméi elől, s nem volt oly meleg, melyet akár a darab előzménye, akár a közélet hűsége megkíván, — ezt azonban műkedvelőknek felronni nem lehet.

A komorna szerepében Rully Lina k. a. a zokogó és nevető galamb képében, repkedő szellemével egész szerepének adta át magát. Zsut organuma, a naivság minden cselekményein előmlö kellem és arczjátékán művésziies fenségében ragyogó erő az, mely egy kis gyakorlat mellett még, — bármely színpadon is biztosítaná számára a koszorut. A doctor — Német Ignác ur, kinok arczában a komikumot a természet bevöste, ha hangjával kissé nem fukarkodik, mind végig jól tartott előadásával még zajosabb tetszésben részesül s különös érdemüül részünkről azt találtuk, hogy különben mozgókon szerepét a tulság határaiha nem vitte át, mely a művésziies haladásnak mindig biztos záloga. Feltűnt az is, hogy a Dunából kivitt Bélát egyszerű paplannal takarták be Kételyiné házában. Elegáns özvegy asszonyok szobájában a paplant le-

pedővel is be szokták huzni, — ezt mi úgy tudjuk. — egyébiránt ez a rendező hibája volt. Kánya Péter (Döbrösy ur) huszár uramon látszott meg leginkább, hogy műkedvelő, semmi műpárt — mert emberül megfelelt szerepének, csupán azért, hogy hosszú bajuszához mindig fölve nyult, tudta hogy nem az övé.

A második estvéni előadás már összefüggőbb, szabatosabb, kerekdedebb. A „Szerelm és örökség” nyugtalan vérű gyermekei Flora (Rully L. k. a.) és Árpád (Németh Ignác) megérdemlenék a tapsokat és az örökséget is. Az az idylli gyönyör, mely az örökségről lemondásért a szerelm költségtében van, igen szép szerepekben teljesen vissza volt adva. Árpádnál csak azt kívántuk volna, hogy a totított gyávaság burleszk jelenetében a bundából néha kiemelje fejét, hogy arcjátékával is elősegítse azon csöfögést, melyet hangvitele és mozdulataival dícsőretesen képviselt. Flórára nézve pedig, kinak játéka a pohár kiüritési kételyénél volt legmeglepőbb, midőn szemeiben a női gyengédség nemes érzete és szilaj pajzanság ellentétes tüze lobogott — Flórára nézve Kaczór Tamással egyet értünk, mondván: „ejnye de jól áll neki.” Bátorfy tábornok — Döbrösy ur egy nyugalmas öreg házi urat jól képvisel, de generálnak kissé csendes volt, kiből a lármásabb szonvedélyt az időnek is nehéz ki irtani. Ha hát generál nem lett volna is tökéletes, a szinpadnak minden esetre jó katonája volt.

Az „özvegy és proletár”-ban Pierre Krisztina Sch. Math. k. a. teljes szabatossággal lépett fel, — minden mozgása kerekded, meglepő s az özvegyek szerepébe annyira bele képzeli magát, mikép el kell mondani, hogy valóságos asszonyok született. — Zajecz Pál ur jól képviselte a szabad tenger bátor fiát, nyersége mellett feltűnt a nemes érzés szabad ösztöne, melyet a beláthatlan határu tenger korlátlan élete tud leginkább épen tartani. — Az exdiurnista Német J. ur egész szereplésén, természetesen egyszerű volt, de épen ebben fekszik azon művészi helyes felfogás, melynél fogva, jelen szerepében is azt hittük, hogy valóságos exdiurnista. Ohajtásunk csak az, hogy ő nálánál rosszabb sorsa egy exdiurnistának se legyen.

Atalában el lehet mondani, hogy a műkedvelő urak és hölgyek a műértelom és avatottság azon fokán állanak, hogy bár mikor is élvezetes estvét képesek szerezni a közönségnek. Az előadásokat Mérey Károly főispán ur ő méltósága és Somssich P. ur ő nagysága is megtisztelték jelenlétükkel.

Volt-taps, koszoru, közönség bővében, köszönet a műkedvelőknek a jó ügy nevében.

Nyílt posta.

P. G - nak: Még is veszély van, hogy a toll pihen; tudasd velünk.

C. K - nak: Körmenden: szívesen fogadjuk folytatását; a másik ígéretet szinte várjuk. A „vadon új lakójáról” úgy szeretnénk szót váltani — de a távolság, a távolság! kérünk addig is mást helyette.

Javornak. Kaposvár: Van néhány jó gondolat benne de a pangyola ruha tönkre teszi; tán a prósa jobban menne?

Hiripinek, ugyanott: Késő! késő! ő már eltávozott!!

W - Mórnak. Kanizsán: a jövő számban jönni fog: addig is békesség az urban.

K. Józsefnek, Rigiczán: A küldeményt kaptuk; sorban közölni fogjuk; fogadja hazánkba nagybecsülésünket fáradozásáért, mit a jövőre is kérünk magunknak. A terhes levelet várjuk.

B. M - nak: A levelet közöltük; választ maga fog írni.

D - nak, E - ben: Küldött műve regénynek is megjárna terjedelmre, nem novellának; hosszadalmassága miatt nem közölhet. Sajnáljuk, hogy kérelmének eleget nem tehetünk.

S. K - nak: Az öt pecsétes levél megérkezett-e? mennyire az anyagi körülmények engedék, pontosak voltunk. Továbbra is áll az alku.

„A színész élete;” nagyon keserű, még azoknak is elmenne a kedvök, kik már a deszkaszálakon izzadnak.

„Virágaim” — „Isten hozád.” — Az első kimondhatlan rossz vers; a másodikban van legalább alappondolat. Nem adhatók.

E. G - borhoz: Meg sem érkezett, már is zeng a lant? Különben sem köszönök meg.

Rádra: A levelet maig sem kaptuk.

Balatonmellékre: A fogas mindenestore jobban esnek akár sülve akár főve, sok sültlen és főltlen dolgozatnál, „Hegedülnek” — Nojzen mi meg „megjárnánk,” — ha kiadnók.

Felelős szerkesztő: FODOR PÁL.

Gazdasági tudósítások.

Nagy-Kanizsa, jan. hó 19. Jó ideje, hogy városunkban hetivásár nem tartatott, azért áratok most nem közölhetünk. Kereskedőink semmitéle vevésekre ereszkedni nem mernek, mert nyuljanak bár mihez, kész veszteségnek néznek eléjbe. Kereskedőink, kik szorgalmuk által jó hirben állnak, kik máskor pihenni időt nem vehettek, most naponként kasiókban és kávéházakban üldögélnek, nincs munka, nincs kereset. Végtére hála az égnök kiderült, bár fagy jöne, mely az utakat meggyógyítaná, talán a pangáson is segítve lenne.

Kaposvár, január 15. Legközelebbi hetivásárunkról azért nem irhatok, mert nem is volt; az egész gabnaplarczon pár kocsi szédelgett, s ha így tart, nem hogy a küszöbön nem lehet kilépni, hanem félhetünk egy új vizözöntől. A legkisebb parasztkocsi elébe négy lovat fognak, üresen, s így czammog, hogy lehetne hát teherszállításra gondolni? A gabnárta ez órákban nem jelezhetem, mert eladásról nem is hallottam. Áll minden, mint a napóra mutatója, csak az idő repül. A lanyha idő daczára is nagyon keresett a széna; bihetőleg rozsz tavasztól tartanak; de kukorica vagy árpa darát szecsával keverni, tán olcsóbbra jön, mint ez igaz safránt venni az eladótól. Kereskedő, mesterember, buza, gyapju — nyugszik, s így fáradhat a gazda? (m. p.)

Veszprém, jan. 13. Buza 3 frt 50—70 kr., rozsa 2 frt 40—48 kr., árpa 1 frt 90 kr. — 2 frt., zab 1 frt 35 kr., kukorica 2 frt 70—80 kr.

Fehérvár, jan. 15. Buza a legszebb 3 frt 80 kr. Kétszeres 3 frt. Rozsa 2 frt 60 kr. Kukorica 2 frt. 30—60 kr. Zab 1 25—40kr. Árpa 1 frt. 90 kr. 2 frt. hajdina 2 frt 5 kr.

Szigetvár, jan. 14. Buza 3 frt. 50kr., Rozsa 2 frt 60 kr., kukorica 2 frt 30—60 kr., zab 1 frt. 25 kr.

Sümeg, jan. 12. Buza 3 frt. 30—45 kr. Kétszeres 2 frt 80 kr. árpa 1 frt 50—55 kr. zab. 1 frt 48 kr.

A mult számunkban egy épen oly értelemzavaró mint novetséges sajtóhiba fordul elé, melyet ezennel helyreigazítunk. A tározásban 3-ik helyen közölt versok nem „Marziali”ból, hanem Marzialiából fordítvák, s azért kérjük ekkép olvastatni. Szerk.

Haszonbérlet.

Madarász Vilmos Kálmán ur csödtömege tulajdonát tevő somogymegyei alsó-uzdi pusztai birtok — mely a göllei helység inámi és felső uzdi pusztai birtokok határai között, Kaposvár, Dombóvár, és Ozorai országot melett fekszik; és egy tagban 522 $\frac{1123}{1200}$ □ holdakat, és pedig: belsősgben 3 $\frac{223}{1200}$ rétbén 79 $\frac{210}{1200}$ első-osztályu; szántóföldekben 440 $\frac{613}{1200}$ első osztályu, fekete talaju, egészen egyenet fekvésű, és legjobb minőségű holdakat tézsen; a malom, és koresmáltatási joggal együtt; mely összes pusztai birtok, az 1860-ik évi január 37-én eszközölt csödbírósági becsű szerint 48601 frt 86 kr. a. é. becsértékkel bir; a csödválasztmány 1863-ik évi január 3-án kelt határozata folytán 1863-ik évi márczius 13-kától az 1863-ik évi gazdasági használatra Kaposváron **Krisztinovich Antal** ügyvéd és választmányi tag urnál; hol a bérleti feltételek megtudhatók; 1862-ik évi február hó 3-ik napján délelőtti 11 órakor nyilvános árverés utján, oly előleges értesítés mellett fog haszonbérbe kiadatni, hogy a bérleti szándékozótól zárt ajánlatok (Offerte) el nem fogadtatnak és a bérleti szándékozó csak úgy és akkor árverezhet ha jelentkezésével 1000 fr. o. é. összeget azonnal óvatpénz gyanánt, a bérleti kötelezettségek biztosításaért készpénzben letesz; a mely összeg csak a bérleti feltételek teljesítése után fog a csödtömege által a bérletnek kamatok nélkül visszafizettetni. —

Kelt Kaposvárott 1863-ik évi január hó 3-án.

A csödválasztmány.

Birtok eladás.

Kenész Kadarkut és Henesei mint a kaposvárról szigetvárra vezető posta-ut mellett fekvő határokban 100 holdnyi birtok együtt vagy külön részletekben szabad kézből örök áron eladó; a venni szándékozók értekezhetnek személyesen, vagy bérmentes levél által Hertelendy Miklóssal, Kis-Korpádon; utolsó posta: Kaposvár.

BIRKA-ELADÁS.

Eladatik egy zalamegyei jószágon 550 db. különféle nemű és kora finom merino birka, 250 db. leendő februáriusi báránnyal együtt. Bővebb felvilágosítást Nagy-Kanizsán Wajdits József lapkiadó könyvkereskedésében nyerhetni. [47 2—3]

Halál és vész minden férgeknek!

Bizonyos halál. Csalhatatlan irtószer

patkányok, egerek, poloskák és svábbogarak kiirtására,

mely azért alulirt bátorodik a t. cz. közönség figyelmébe ajánlani. Alulirt az általa feltalált irtószerének sikere felől képes, ugy magánosok, mint államhatóságok által kiadott bizonyítványokkal magát igazolni, minél fogva számos megrendeléseket romél.

Ezen szer 10 évig is eláll és mégis sikeresen használható.

Kapható Nagy-Kanizsán egyedül csak **Fesselhofer Józsefnél**. Ára egy bádogszelencének; mely **Riess Guttmann** névpecséttel van ellátva, magyar és német használati utasítással együtt 1 frt 10 kr. o. é.

30[24—10] **RIESS GUTTMANN**, vegyész és szabadalom-tulajdonos.

AZ ORSZÁG TÜKRE

czimű budapesti nagy képes közlöny jövőre is 3-or jelen meg havonkint, hozván a jövő évben:

12 nagy műlapjával 252—270 képet.

Műlapjai közül főlemlitjük:

Hunyadi J. a várnai csatában. — Petőfi halála a segesvári csataterén. — Batori Erzsébet utolsó órája. — Attila nász-éje.

Előfizetési ár:

Egész évre 12 ft. — Félévre 6 ft. — Negyedévre 3 ft. — Az ívek: „Sándor-utca 16-ik szám” neven alatt küldendők.

[46 3—3]

Balázs Sándor, szerkesztő és kiadó.